VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

UPORABA FORENZIČNE LINGVISTIKE PRI ODKRIVANJU IN DOKAZOVANJU KAZNIVIH DEJANJ, GROŽENJ, IZSILJEVANJ IN GOLJUFIJ

Kandidatka: Tanja Tatjana Jurmić

Vrsta študija: študentka izrednega študija

Študijski program: varovanje

Mentor predavatelj: Jakob Demšar, univ. dipl. prav.

Mentor v podjetju: Silvo Petek, univ. dipl. prav.

Lektorica: Irena Žunko, prof. slov. in geo.

Maribor, 2026

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Tanja Tatjana Jurmić sem avtorica diplomskega dela z naslovom Uporaba forenzične lingvistike pri odkrivanju in dokazovanju kaznivih dejanj groženj, izsiljevanja in goljufij, ki sem ga napisala pod mentorstvom Jakoba Demšarja, univ. dipl. prav.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia Maribor,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP); prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia Maribor skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia Maribor objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Maribor, junij 2026 Podpis študenta:

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorju Jakobu Demšarju, univ. dipl. prav., za strokovno mentorstvo, izjemno dostopnost ter dragocene usmeritve pri pripravi diplomskega dela. Njegovo bogato znanje, dolgoletne izkušnje na področju kriminalistike in analitičen strokovni pristop so pomembno vplivali na vsebinsko usmeritev in kakovost raziskave. Posebej cenim njegovo pripravljenost za strokovno razpravo, kritično presojo obravnavane problematike ter podporo skozi celoten proces nastajanja diplomskega dela.

Posebna zahvala je namenjena tudi detektivu Silvu Petku, univ. dipl. prav., za sodelovanje pri raziskavi, izvedbo intervjuja ter predstavitev praktičnih izkušenj s področja detektivske dejavnosti in preiskovanja komunikacijskih dokazov. Njegovi strokovni vpogledi in praktične izkušnje so pomembno prispevali k empiričnemu delu raziskave ter dodatno osvetlili obravnavano tematiko sodobnega digitalnega okolja.

Zahvaljujem se Višji strokovni šoli Academia ter predavateljem študijskega programa za posredovano znanje, strokovne usmeritve in podporo v času študija. Študij mi je omogočil širše razumevanje področja varstva, kriminalistike in sodobnih varnostnih izzivov ter pomembno prispeval k mojemu strokovnemu razvoju in oblikovanju kritičnega razumevanja obravnavane problematike.

POVZETEK

Forenzična lingvistika predstavlja interdisciplinarno področje, ki povezuje jezikoslovje, pravo in kriminalistiko pri analizi komunikacijskih dokazov. Zaradi vse večje vloge elektronskih komunikacij v sodobni družbi postajajo analiza jezika, interpretacija pomena in razumevanje komunikacijskega konteksta pomembna orodja pri preiskovanju spornih ravnanj v digitalnem okolju.

Diplomsko delo obravnava uporabo forenzične lingvistike pri analizah spornih komunikacij in interpretaciji digitalnih dokazov. Raziskava se osredotoča na pomen komunikacijskega konteksta, analizo implicitnih groženj, stilometrične metode primerjave besedil ter pravne in etične omejitve uporabe sodobnih metod analiziranja komunikacijskih podatkov.

Raziskava temelji na kvalitativnem pristopu. Uporabljeni so bili analiza literature, analiza sodne prakse, primerjalna metoda ter polstrukturirani intervju z detektivom Silvom Petkom, univ. dipl. prav. Obravnavani so bili tudi primeri stilometričnih analiz in uporaba umetne inteligence pri analiziranju komunikacijskih podatkov.

Rezultati kažejo, da lahko forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, zlasti pri preiskovanju spletnih groženj, anonimnih komunikacij in spornih elektronskih sporočil. Raziskava potrjuje, da je pomen komunikacije odvisen od širšega komunikacijskega, psihološkega in družbenega konteksta. Hkrati opozarja na metodološke omejitve ter subjektivnost jezikovne interpretacije. Raziskava poudarja tudi pomen povezovanja jezikovnih analiz z drugimi dokaznimi postopki, saj posamezne komunikacije praviloma ni mogoče zanesljivo interpretirati brez upoštevanja širših okoliščin njenega nastanka.

Posebna pozornost je namenjena uporabi umetne inteligence. Čeprav omogoča hitro obdelavo velikih količin podatkov, ne more v celoti razumeti vseh implicitnih elementov komunikacije. Zato mora biti njena uporaba povezana s strokovno presojo človeka ter spoštovanjem pravnih in etičnih omejitev kazenskega postopka.

Ključne besede: *forenzična lingvistika, digitalna komunikacija, komunikacijski kontekst, stilometrija, umetna inteligenca.*

ABSTRACT

Forensic Linguistics in the Analysis of Digital Communication and Communication Evidence

Forensic linguistics is an interdisciplinary field that combines linguistics, law, and criminology in the analysis of communication evidence. Due to the growing role of electronic communication in modern society, language analysis, interpretation of meaning, and understanding of communication context have become important tools in investigating disputed conduct in digital environments.

This thesis examines the application of forensic linguistics in the analysis of disputed communications and the interpretation of digital evidence. The research focuses on communication context, the analysis of implicit threats, stylometric methods of text comparison, and the legal and ethical limitations of communication data analysis.

The study is based on a qualitative research approach. The methods used include literature review, analysis of judicial practice, comparative analysis, and a semi-structured interview with detective Silvo Petek, LL.B. The research also includes examples of stylometric analysis and the use of artificial intelligence in examining communication data.

The findings indicate that forensic linguistics can serve as an important supporting method in modern criminal proceedings, particularly in the investigation of online threats, anonymous communications, and disputed electronic messages. The research confirms that the meaning of communication depends on a broader communicative, psychological, and social context. It also highlights methodological limitations and the subjective nature of language interpretation. Furthermore, the study emphasizes the importance of combining linguistic analyses with other forms of evidence, as individual communications cannot be reliably interpreted without considering the circumstances in which they were produced.

Special attention is devoted to the use of artificial intelligence. Although it enables rapid processing of large amounts of data, it cannot fully understand all implicit elements of communication. Therefore, its use must be accompanied by professional human judgment and respect for the legal and ethical limitations of criminal proceedings.

Keywords: *forensic linguistics, digital communication, communication context, stylometry, artificial intelligence.*

KAZALO VSEBINE

1 UVOD 8

2 TEORETIČNI OKVIR FORENZIČNE LINGVISTIKE 13

2.1 Opredelitev forenzične lingvistike 13

2.2 Razvoj forenzične lingvistike 15

2.3 Glavne metode forenzične lingvistike 18

3 FORENZIČNA LINGVISTIKA IN KAZENSKI POSTOPEK 22

3.1 Dokazna vrednost jezikovnih analiz 22

3.2 Elektronski dokazi v sodobnem digitalnem okolju 25

3.3 Analiza groženj in spornih komunikacij 29

3.3.1 Primer iz slovenske sodne prakse 31

3.3.2 Primer elektronske komunikacije in zasebnosti komunikacijskih podatkov v slovenski sodni praksi . 34

3.3.5 Primer anonimne spletne komunikacije in identifikacije avtorstva v slovenski sodni praksi 40

3.3.6 Primer javnega spodbujanja sovraštva v slovenski sodni praksi 41

3.4 Anonimnost in ugotavljanje avtorstva 42

4 EMPIRIČNI DEL 47

4.1 Metodologija raziskovanja 47

4.2 Intervju z detektivom Silvom Petkom 49

4.3 Analiza ugotovitev raziskave 51

4.4 Primer aplikativne analize digitalne komunikacije 54

5 RAZPRAVA 57

5.1 Metodološke omejitve forenzične lingvistike 57

5.2 Pravne in etične dileme uporabe umetne inteligence 60

5.3 Primerjalna analiza s prakso v tujini (Velika Britanija) 63

6 PREDLOGI IN PRIPOROČILA 68

7 SKLEP 70

8 VIRI, LITERATURA 73

KAZALO TABEL

TABELA 1: GLAVNE METODE FORENZIČNE LINGVISTIKE IN NJIHOVA UPORABA 21
TABELA 2: VRSTE ELEKTRONSKIH DOKAZOV IN NJIHOVA DOKAZNA VREDNOST 28
TABELA 3: OMEJITEV FORENZIČNE LINGVISTIKE 46
TABELA 4: METODOLOGIJA RAZISKOVANJA 49
TABELA 5: KLJUČNE METODOLOŠKE OMEJITVE FORENZIČNE LINGVISTIKE 60

KAZALO TABEL V PRILOGAH

TABELA P 1: PRIMER ANALITIČNE PRIMERJAVE 11
TABELA P 2: PRIMER ANALIZE KOMUNIKACIJSKEGA KONTEKSTA 14
TABELA P 3: PRIMER ANALITIČNE PRIMERJAVE 18
TABELA P 4: UI 22
TABELA P 5: SHEMATSKI PRIKAZ ANALITIČNEGA PROCESA 24

KAZALO SLIK

SLIKA 1: KLJUČNI ELEMENTI PRESOJE SPORNIH DIGITALNIH KOMUNIKACIJ 42

1 UVOD

Razvoj digitalnih komunikacijskih tehnologij je v zadnjih desetletjih pomembno vplival na način medosebnega komuniciranja ter spremenil tudi sodobne oblike kriminalitete in kazenskopravnega dokazovanja. Elektronska komunikacija danes predstavlja pomemben del vsakdanjega življenja, zato elektronska sporočila, komunikacije prek družbenih omrežij, spletni forumi in aplikacije za neposredno sporočanje vse pogosteje predstavljajo predmet kriminalističnih preiskav in sodnih postopkov. Posledično postajajo analiza jezika, način izražanja in komunikacijske značilnosti vse pomembnejši pri obravnavanju različnih oblik komunikacijskih kaznivih ravnanj.

Forenzična lingvistika predstavlja interdisciplinarno področje, ki povezuje jezikoslovje, pravo, kriminalistiko in druge sorodne vede pri analizi jezika v pravnem in preiskovalnem okolju. Njene metode se uporabljajo pri ugotavljanju avtorstva anonimnih sporočil, analizi groženj, interpretaciji spornih izjav ter obravnavi različnih oblik digitalne komunikacije. Zaradi vse večje količine elektronskih komunikacijskih podatkov njena vloga v sodobnem kazenskopravnem okolju narašča.

Kljub uporabnosti področja odpira tudi pomembna metodološka, pravna in etična vprašanja. Jezik ni popolnoma objektiven sistem, saj je pomen komunikacije pogosto odvisen od širšega družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta. Zato rezultatov forenzičnolingvističnih analiz ni mogoče obravnavati kot popolnoma samostojnih in absolutno zanesljivih dokazov.

Diplomsko delo obravnava uporabo forenzične lingvistike pri analizi sodobnih komunikacijskih dokazov ter predstavlja njene možnosti uporabe, omejitve in pomen v sodobnem kazenskopravnem okolju. Poseben poudarek je namenjen analizi digitalnih komunikacij, vprašanju identifikacije avtorstva komunikacije, metodološkim omejitvam jezikovne analize ter pravnih in etičnih vprašanj uporabe forenzičnolingvističnih metod.

Pri izdelavi diplomskega dela so bile uporabljene deskriptivna metoda, metoda analize strokovne literature, primerjalna metoda, analiza sodne prakse ter kvalitativni raziskovalni intervju. Raziskava temelji na pregledu domače in tuje literature, pravnih virov, sodne prakse ter izbranih primerov uporabe forenzične lingvistike pri obravnavi sodobnih oblik digitalne komunikacije.

1.1 *Opis področja in opredelitev problema*

Forenzična lingvistika je področje, ki povezuje jezikoslovje, pravo in kriminalistiko pri analizi komunikacije kot potencialnega dokaznega sredstva. Zaradi vse večje uporabe elektronske komunikacije postajajo komunikacijski podatki del sodobnega kriminalističnega preiskovanja in kazenskega dokazovanja.

Digitalizacija družbe je prinesla nove oblike spornih komunikacijskih ravni, kot so spletne grožnje, anonimne komunikacije, spletno nadlegovanje, manipulativna komunikacija, goljufije in izsiljevanja. Pri takšnih ravnanjih pomembne vloge pogosto ne predstavlja samo vsebina posamezne izjave, ampak tudi način izražanja, odnos med sogovorniki ter širši komunikacijski kontekst.

Diplomsko delo se osredotoča na uporabo forenzične lingvistike pri preiskovanju groženj, izsiljevanja in goljufij v digitalnem okolju. Posebna pozornost je namenjena vprašanju, kako je mogoče s pomočjo jezikovne analize prepoznati implicitne grožnje, psihološke pritiske, manipulativne elemente komunikacije ter določene značilnosti avtorstva spornih besedil.

Pri tem forenzična lingvistika uporablja različne metode, med katerimi so stilometrična analiza, analiza diskurza, pragmatična analiza komunikacije in primerjalna analiza komunikacijskih vzorcev. Te metode omogočajo ugotavljanje podobnosti med besedili, analizo komunikacijskih namenov ter interpretacijo pomenov spornih izjav.

Pomembno vprašanje predstavlja zanesljivost interpretacije komunikacije. Pomen posameznih izjav je pogosto odvisen od širšega družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta ter lahko vključuje ironijo, sarkazem, metaforične izraze ali druge implicitne pomene. Zaradi tega se pri uporabi forenzičnolingvističnih analiz pojavljajo številna metodološka, pravna in etična vprašanja.

Dodaten izziv predstavlja uporaba računalniško podprtih metod in umetne inteligence pri analizi komunikacijskih podatkov. Čeprav omogočajo obdelavo velikih količin podatkov in prepoznavanje določenih vzorcev, se pri njihovi uporabi pojavljajo vprašanja transparentnosti algoritmov, možnosti napačnih interpretacij, varstva osebnih podatkov ter spoštovanja človekovih pravic.

Za obravnavano temo sem se odločila zaradi zanimanja za kriminalistiko, kazensko pravo in sodobne preiskovalne metode. Forenzična lingvistika predstavlja razmeroma manj znano,

vendar vse pomembnejše področje sodobnega kazenskega dokazovanja, ki povezuje pravo, kriminalistiko, jezikoslovje in sodobne digitalne tehnologije.

1.2 *Namen, cilji in osnovne trditve*

Namen diplomskega dela je raziskati uporabo forenzične lingvistike pri analizah digitalnih komunikacij in komunikacijskih dokazov ter predstaviti njen pomen v sodobnem kazenskopravnem in kriminalističnem okolju. Posebna pozornost je namenjena možnostim uporabe jezikovne analize pri preiskovanju groženj, izsiljevanja, spletnih goljufij in drugih oblik spornih komunikacijskih ravnanj v digitalnem prostoru.

Diplomsko delo izhaja iz ugotovitev, da elektronska komunikacija predstavlja pomemben vir informacij v sodobnih kazenskih postopkih, zaradi česar postajajo razumevanje jezika, interpretacija pomenov in analiza komunikacijskega konteksta vse pomembnejši del preiskovanja in dokazovanja. Poseben poudarek je namenjen vprašanju, kako lahko forenzična lingvistika prispeva k razumevanju spornih komunikacij in identifikaciji storilcev kaznivih dejanj.

Pomemben namen raziskave je tudi opozoriti na omejitve forenzičnolingvističnih analiz. Interpretacija jezika namreč ni popolnoma objektiven proces, saj je pomen komunikacije pogosto odvisen od širšega družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta. Zaradi tega se pojavljajo vprašanja zanesljivosti analize, njihove dokazne vrednosti ter pravnih in etičnih omejitev njihove uporabe.

Posebna pozornost je namenjena tudi uporabi umetne inteligence in sodobnih računalniško podprtih metod. Čeprav omogočajo hitrejšo obdelavo večjih količin podatkov, se pri njihovi uporabi pojavljajo vprašanja glede transparentnosti algoritmov, možnosti napačnih interpretacij ter omejenega razumevanja psiholoških in družbenih elementov komunikacije.

Cilji diplomskega dela so:

- predstaviti temeljne metode forenzične lingvistike;
- raziskati njihovo uporabnost pri preiskovanju kaznivih dejanj v digitalnem okolju;
- preučiti pomen komunikacijskega konteksta pri interpretaciji spornih komunikacij;
- analizirati položaj forenzične lingvistike v slovenskem kazenskopravnem sistemu;
- primerjati slovensko prakso s praksami v tujini;

- kritično ovrednotiti zanesljivost in omejitve forenzičnolingvističnih analiz;
- preučiti možnosti in omejitve uporabe umetne inteligence pri analizi komunikacijskih podatkov.

Na podlagi raziskovalnega problema so postavljene naslednje hipoteze:

H1: Forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno metodo pri identifikaciji avtorjev anonimnih groženj, goljufivih ali izsiljevalskih sporočil.

H2: V slovenskih kazenskih postopkih je uporaba forenzične lingvistike kot dokaznega sredstva v primerjavi z nekaterimi tujimi pravnimi sistemi še vedno omejena.

H3: Sodišča forenzičnolingvistične analize obravnavajo kot dopolnilna dokazna sredstva, ne pa kot samostojne in absolutno zanesljive dokaze.

H4: Pri uporabi forenzične lingvistike se pojavljajo pomembne pravne in etične dileme, predvsem glede varstva zasebnosti, dopustnosti pridobivanja komunikacijskih podatkov ter nevarnosti napačne interpretacije komunikacije.

H5: Računalniško podprte metode in umetna inteligenca lahko pomembno prispevajo k analizi komunikacijskih podatkov, vendar ne morejo v celoti nadomestiti strokovne presoje človeka.

1.3 *Predpostavke in omejitve*

Diplomsko delo temelji na predpostavki, da lahko forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno metodo pri kriminalističnem preiskovanju in kazenskopravnem dokazovanju. Raziskava izhaja iz stališča, da jezik poleg komunikacijske funkcije pogosto vsebuje tudi informacije o komunikacijskem namenu, sogovornikih ter določenih značilnostih avtorja besedila.

Predpostavlja se tudi, da digitalizacija družbe ohrani pomen komunikacijskih podatkov v sodobnih preiskovalnih in sodnih postopkih ter da bodo metode analize komunikacij v prihodnje pridobile pomen. Raziskava temelji na predpostavkah, da lahko stilometrična analiza, analiza diskurza, pragmatična analiza komunikacije in druge forenzičnolingvistične metode pomembno prispevajo k interpretaciji spornih komunikacij.

Pomembna predpostavka raziskav je tudi, da umetna inteligenca in računalniško podprte metode učinkovito delujejo pri obdelavi komunikacijskih podatkov, vendar ne morejo v celoti nadomestiti strokovne presoje človeka.

Raziskavo omejujeta majhna količina slovenske literature s področja forenzične lingvistike ter omejena dostopnost slovenskih sodnih primerov, v katerih bi bila forenzična lingvistika neposredno uporabljena kot osrednje dokazno sredstvo. Dodatno omejitev predstavlja sama narava jezika, saj je interpretacija komunikacije pogosto odvisna od širšega družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta.

Omejitve predstavljajo tudi hitro spreminjanje digitalnega okolja, razvoj umetne inteligence ter uporaba ilustrativnih primerov, ki ne temeljijo na dejanskih forenzičnih ekspertizah, ampak služijo predstavitvi možnosti uporabe posameznih metod.

1.4 *Uporabljene raziskovalne metode*

Diplomsko delo temelji na kvalitativnem raziskovalnem pristopu, saj obravnavana tematika zahteva razumevanje jezika in komunikacijskega konteksta ter analizo uporabe komunikacijskih dokazov v kazenskopravnem okolju. Zaradi interdisciplinarne narave raziskovalnega problema je bila uporabljena kombinacija več raziskovalnih metod.

V teoretičnem delu sta bili uporabljeni deskriptivna metoda ter analiza domače in tuje strokovne literature, zakonodaje, sodne prakse in drugih strokovnih virov. Analiza sodne prakse je bila uporabljena za preučitev obravnave elektronskih komunikacij, groženj, izsiljevanja in drugih spornih komunikacijskih ravnanj v slovenskem pravnem prostoru.

S primerjalno metodo je bila izvedena primerjava slovenskega pristopa s praksami v tujini. Empirični del raziskave vključuje polstrukturirani intervju z detektivom Silvom Petkom, univ. dipl. prav., ter prikaze stilometrične analize, primerjalne analize komunikacijskih vzorcev in analize komunikacijskega konteksta.

Poseben del raziskave je namenjen obravnavi umetne inteligence in sodobnih računalniško podprtih metod analize komunikacijskih podatkov. Na podlagi strokovne literature v sodobnih raziskavah so bile preučene njihove možnosti, prednosti in omejitve pri uporabi v sodobnem kazenskopravnem okolju.

2 TEORETIČNI OKVIR FORENZIČNE LINGVISTIKE

2.1 *Opredelitev forenzične lingvistike*

Forenzična lingvistika predstavlja interdisciplinarno področje, ki povezuje jezikoslovje, pravo, kriminalistiko, psihologijo komunikacije ter sodobne metode analize komunikacijskih podatkov. Osredotoča se na preučevanje uporabe jezika v pravnem in preiskovalnem okolju ter raziskuje, kako lahko jezik, komunikacijski vzorci in način izražanja prispevajo k razumevanju spornih komunikacijskih ravni in sodobnega kazenskopravnega dokazovanja.

Pomen jezika v pravnem sistemu poudarja Gibbons (2003), ki ugotavlja, da je pravo izrazito jezikovno strukturiran sistem, saj tako dokazovanje kot interpretacija dejanskega stanja v veliki meri potekata prek komunikacije. Gibbons (2003) pravo opredeljuje tudi kot institucionalizirano obliko komunikacije, ker sodni postopki, zaslišanja, pričanja in pravna argumentacija temeljijo predvsem na uporabi jezika in razumevanju pomena komunikacije. Jezik v pravnem okolju zato ne predstavlja zgolj sredstva sporazumevanja, temveč tudi pomemben element oblikovanja pravnih pomenov in interpretacije ravnanja posameznikov v kazenskopravnih postopkih.

Forenzična lingvistika se je kot samostojnejše raziskovalno področje začela intenzivneje razvijati predvsem v drugi polovici 20. stoletja, ko je postalo jasno, da lahko analiza jezikov pomembno prispeva k razumevanju spornih komunikacij pri identifikaciji določenih komunikacijskih značilnosti posameznikov. Razvoj digitalnih komunikacij, elektronskih pošt, družbenih omrežij in spletnih komunikacijskih platform je dodatno povečal pomen analize jezika v sodobnem kriminalističnem tveganju, saj elektronska komunikacija danes predstavlja pomemben vir informacij v kazenskih postopkih.

Coulthard, Johnson in Wright (2017) poudarjajo, da forenzična lingvistika ne predstavlja le tehnične analize jezika, temveč tudi razumevanje jezika kot pomembnega dela dokaznega postopka. Pri tem se analiza ne omejuje zgolj na posamezne besede ali slovnične značilnosti besedila, temveč zajema predvsem razumevanje širšega komunikacijskega konteksta, odnosov med sogovorniki ter komunikacijski pomen posameznih izjav. Prav zaradi tega forenzična lingvistika presega klasične jezikoslovne analize in vključuje tudi razumevanje družbenih, psiholoških in pravnih elementov komunikacije.

Področje forenzične lingvistike zajema različna področja analize jezika in komunikacije. Med pomembnejše naloge sodijo analiza spornih besedil, ugotavljanje avtorstva anonimnih komunikacij, stilometrična analiza besedil, analiza groženj, interpretacija spornih izjav, analiza diskurza ter preučevanje jezika v sodnih postopkih. Poseben pomen ima analiza komunikacijskega konteksta, saj pomen posamezne izjave pogosto ni odvisen zgolj od dobesednega pomena besed, ampak tudi od okoliščin komunikacije, odnosa med sogovorniki in psihološkega učinka komunikacije na naslovnika.

Pomembno področje forenzične lingvistike predstavlja tudi stilometrična analiza, pri kateri se analizirajo značilnosti jezika, slog pisanja, izbira besed, struktura stavkov in drugi jezikovni vzorci posameznika. Takšne analize se uporabljajo predvsem pri ugotavljanju avtorstva anonimnih pisem, spletnih objav, elektronskih sporočil ali drugih spornih besedil. Raziskovalci izhajajo iz predpostavk, da posamezniki pri pisanju pogosto uporabljajo določene značilne jezikovne vzorce, ki lahko predstavljajo pomemben element pri primerjavi besedil v analizi avtorskih komunikacij.

Forenzična lingvistika se danes pogosto uporablja pri analizi spletnih groženj, izsiljevanj, anonimnih komunikacij, spletnega nadlegovanja, sovražnega govora, goljufij ter drugih oblik spornih komunikacijskih ravnanj v digitalnem okolju. Sodobna elektronska komunikacija pogosto vključuje implicitne pomene, prikrite oblike groženj ali manipulativne komunikacijske pristope, zaradi česar postane razumevanje komunikacijskega konteksta pomemben element interpretacije sporne komunikacije. Pri takšnih oblikah komunikacije pogosto ni odločilen le neposreden pomen posamezne izjave, temveč tudi način izražanja, odnos med sogovorniki ter okoliščine konkretnega primera.

Pomembna značilnost forenzične lingvistike je njena interdisciplinarnost. Sodobna analiza komunikacije pogosto vključuje povezovanje jezikoslovja, kriminalistike, psihologije, digitalne forenzike, sociologije in kazenskega prava. Analiza komunikacijskih dokazov zato ni zgolj jezikoslovno vprašanje, temveč zahteva tudi razumevanje psiholoških, družbenih in pravnih vidikov komunikacije.

Razvoj digitalnih tehnologij in umetne inteligence je dodatno vplival na razvoj forenzične lingvistike. Sodobni računalniško podprti sistemi uporabljajo analizo večjih količin komunikacijskih podatkov, primerjavo slogov značilnih besedil ter prepoznavanje določenih statističnih jezikovnih vzorcev. Kljub temu vsi avtorji opozarjajo, da komunikacij ni mogoče popolnoma razumeti zgolj z avtomatizirano analizo podatkov, saj je pomen jezika pogosto

odvisen od širšega komunikacijskega in družbenega konteksta. Prav zaradi tega ostaja strokovna presoja človeka pomemben element forenzičnolingvistične analize.

Posebna kompleksnost forenzične lingvistike izhaja iz dejstva, da interpretacija jezika redko omogoča popolnoma enoznačne zaključke. Pomen posamezne izjave je pogosto odvisen od komunikacijskega konteksta, odnosov med sogovorniki ter subjektivnega razumevanja naslovnika. Zaradi tega se pri analizi spornih komunikacij pojavi vprašanje zanesljivosti interpretacije jezika, saj lahko enaka komunikacija pri različnih posameznikih povzroči različen psihološki učinek ali pa je razumljena na različne načine. Forenzična lingvistika zato ne predstavlja popolnoma eksaktne metode analize komunikacije, temveč predvsem strokovno podporno področje, ki zahteva povezovanje jezikoslovnega znanja, pravne presoje in razumevanja komunikacijskega konteksta.

Forenzična lingvistika ima danes pomembno vlogo sodobnega kazenskopravnega dokazovanja in kriminalističnega preiskovanja. Zaradi vse večje količine elektronskih komunikacij ter razvoja sodobnih komunikacijskih tehnologij postaja analiza jezika vse pomembnejši del pravnega in preiskovalnega okolja. Poleg tega pa razvoj tega področja odpira tudi številna inteligentna metodološka, pravna in etična vprašanja, povezana predvsem z zanesljivostjo interpretacije komunikacije, uporabo umetne inteligence, vključno z zasebnostjo ter spoštovanjem človekovih pravic pri analizi komunikacijskih podatkov.

2.2 *Razvoj forenzične lingvistike*

Začetki forenzične lingvistike segajo v drugo polovico 20. stoletja, ko so se pojavile prve sistematične raziskave jezika v pravnem in preiskovalnem okolju. Čeprav je bil jezik že prej pomemben del pravnih postopkov, se je šele v sodobnem obdobju začelo razvijati zavedanje, da lahko analiza jezika predstavlja tudi samostojno strokovno metodo pri interpretaciji spornih komunikacij, preiskovanju kaznivih dejanj in analizi dokaznega gradiva. Razvojno področje je bilo povezano predvsem z vprašanji interpretacije spornih izjav, zanesljivostjo policijskih zapisnikov ter analizo anonimnih pisem.

V začetnih obdobjih razvoja se je forenzična lingvistika osredotočila predvsem na jezik v pravnem sistemu, zlasti na analizo sodnih postopkov, policijskih zaslišanj in pravne argumentacije. Raziskovalci so opozarjali, da lahko način zapisovanja izjav, izbira besed in tolmačenje jezika pomembno vplivajo na razumevanje dejanskega stanja in presojo dokazov v

kazenskih postopkih. Posebna pozornost je namenjena vprašanju, v kolikšni meri policijski zapisniki dejansko odražajo izvirne izjave osumljencev in drugih udeležencev postopka.

Pomemben mejnik razvoja forenzične lingvistike predstavlja primer Evans v Združenem kraljestvu, ki velja za enega prvih odmevnejših primerov uporabe jezikovne analize v kazenskopravnem okolju. Z analizo jezika je bila ugotovljena izrazita podobnost med policijskimi zapisniki različnih izjav, kar je vzbudilo dvom o avtentičnosti zapisov in načinu njihovega nastanka. Primer je pokazal, da lahko jezikovna analiza predstavlja pomembno orodje za preverjanje verodostojnosti dokazov in postopkov zakonitosti.

Pomemben razvoj forenzične lingvistike je sledil predvsem v osemdesetih in devetdesetih letih 20. stoletja, ko se je področje začelo intenzivneje povezovati s kriminalistiko, sociolingvistiko in sodobnimi metodami analize komunikacijskih podatkov. Raziskovalci so začeli razvijati metode ugotavljanja avtorstva spornih besedil, primerjanja slogovnih značilnosti pisanja ter analiziranja komunikacijskih vzorcev posameznikov. Posebej pomemben razvoj je doživela stilometrična analiza, pri kateri se upoštevajo značilnosti jezika, izbira besed, struktura stavkov in druge slogovne značilnosti posameznega avtorja.

V tem obdobju se je razvijalo tudi razumevanje, da komunikacija ni zgolj prenos informacij, temveč kompleksen psihološki in družbeni proces. Raziskovalci so opozarjali, da pomen posamezne izjave pogosto ni odvisen zgolj od neposrednega pomena besed, temveč tudi od širšega komunikacijskega konteksta, odnosa med sogovorniki ter psihološkega učinka komunikacije na naslovnika. Prav zaradi tega je forenzična lingvistika postopoma postajala izrazito interdisciplinarno področje, ki povezuje jezikoslovje, pravo, kriminalistiko, psihologijo komunikacije in sociologijo.

Pomemben prehod v razvojno področje je predstavljal razvoj interneta in digitalnih komunikacij. Elektronska pošta, spletni forumi, družbena omrežja in aplikacije za neposredno sporočanje danes predstavljajo pomemben del vsakdanjega življenja, hkrati pa tudi pomemben vir dokaznega gradiva v sodobnih kazenskih postopkih. Zaradi tega postaja analiza vse pomembnejši del preiskovanja spletnih groženj, goljufij, izsiljevanj, spletnega nadlegovanja in drugih oblik kaznivih dejanj v digitalnem prostoru.

Razvoj digitalnega okolja povečuje tudi količino komunikacijskih podatkov, s katerimi se srečujejo sodobni preiskovalni organi. Posledično se je začel razvoj računalniško podprtih metod analize jezika ter uporabe umetne inteligence pri obdelavi komunikacijskih podatkov. Sodobni sistemi uporabljajo analizo velikih količin besedil, primerjanje slogovnih značilnosti

komunikacije in prepoznavanje statističnih jezikovnih vzorcev, kar je še posebej pomembno pri obravnavi večjih količin digitalnih komunikacij.

Kljub tehnološkemu napredku številni raziskovalci opozarjajo, da komunikacije ni mogoče povsem razumeti zgolj z avtomatizirano analizo podatkov. Jezik namreč ni popolnoma eksakten sistem, saj je pomen komunikacije pogosto odvisen od širšega psihološkega, družbenega in komunikacijskega konteksta. Ironija, metaforični pomeni, prikrite oblike groženj ali manipulativna komunikacija pogosto zahtevajo širše razumevanje odnosov med sogovorniki in okoliščinami konkretnega primera. Prav zaradi tega ostaja strokovna presoja človeka pomemben element forenzičnolingvistične analize.

Sodobna forenzična lingvistika danes vključuje številna specializirana področja raziskovanja. Poleg analize spornih besedil in ugotavljanja avtorstva se komunikacija ukvarja tudi z analizo diskurza, interpretacijo policijskih zaslišanj, preučevanjem sodnega jezika, analizo lažnih priznanj, raziskovanjem manipulativnih komunikacij ter uporabo umetne inteligence pri analizi komunikacijskih podatkov.

Kljub pomembnemu področju razvoja ostajajo odprta vprašanja glede zanesljivosti forenzičnolingvističnih analiz, standardizacije metodologije ter pravne dopustnosti določenih oblik komunikacijskih analiz. Različni pravni sistemi imajo različno sprejemanje forenzičnolingvističnih metod kot dokaznega sredstva, kar dodatno vpliva na razvojna področja.

Področje forenzične lingvistike je v Sloveniji še vedno razmeroma nerazvito predvsem zaradi omejene sodne prakse, pomanjkanja metodoloških standardov, omejene institucionalne podpore in manjšega števila specialistov. Slovenski pravni prostor se s forenzično lingvistiko za zdaj srečuje predvsem posredno, zlasti pri interpretaciji elektronskih komunikacij in spornih komunikacijskih dokazov v kazenskih postopkih. Kljub temu razvoj digitalnih komunikacij tudi v Sloveniji postopoma povečuje pomen analize komunikacijskih podatkov.

Razvoj forenzične lingvistike tako odraža širše spremembe sodobne družbe, predvsem razvoj digitalnih komunikacij, tehnološki napredek in vse večjo povezanost jezikov z vprašanji prava, dokazovanja in sodobnega kriminalističnega preiskovanja. Forenzična lingvistika danes ne predstavlja več zgolj ozko specializiranega jezikoslovnega področja, temveč pomembno interdisciplinarno področje sodobnega kazenskopravnega dokazovanja.

2.3 *Glavne metode forenzične lingvistike*

Forenzična lingvistika uporablja različne metode analize jezika in komunikacije, pri čemer je izbira posamezne metode odvisna predvsem od vrste komunikacije, količine razpoložljivega besedila, značilnosti komunikacijskega okolja ter raziskovalnega problema (Coulthard et al., 2017). Sodobne forenzičnolingvistične analize ne temeljijo zgolj na eni raziskovalni metodi, temveč vključujejo kombinacijo različnih pristopov, ki zahtevajo širše razumevanje komunikacijskega pomena, psiholoških elementov komunikacije ter značilnosti spornih besedil.

Razvoj sodobnih komunikacijskih tehnologij je povečal pomen metod analize jezika v kazenskopravnem okolju. Elektronska komunikacija danes predstavlja pomemben del dokaznega gradiva pri preiskovanju spletnih groženj, izsiljevanj, goljufij, spletnega nadlegovanja, sovražnega govora in drugih oblik spornih komunikacijskih ravni. Zaradi tega postajajo razumevanje jezika, komunikacijskih vzorcev in širšega komunikacijskega konteksta vse pomembnejši del sodobnega kriminalističnega preverjanja in interpretacije komunikacijskih dokazov.

Med najpomembnejše metode forenzične lingvistike sodijo stilometrična analiza, analiza diskurza, pragmatična analiza komunikacije, analiza komunikacijskega konteksta, primerjalna analiza besedil, analiza groženj ter sociolingvistične metode analize komunikacije. Posamezne metode se pogosto prepletajo, saj sodobne komunikacije vsebujejo različne jezikovne, psihološke in družbene elemente, ki jih ni mogoče popolnoma razumeti zgolj z uporabo ene same analitične metode.

Ena najpogosteje uporabljenih metod je stilometrična analiza, ki temelji na primerjanju slogovnih značilnosti besedil. Namen takšne analize je raziskovanje podobnosti med različnimi komunikacijami oziroma ugotavljanje značilnih jezikovnih vzorcev posameznega avtorja. Stilometrične metode izhajajo iz predpostavk, da posamezniki pri pisanju pogosto uporabljajo določene ponavljajoče se jezikovne značilnosti, ki lahko predstavljajo pomemben element pri primerjanju spornih besedil in analizi avtorskih komunikacij.

Grant (2013) poudarja, da stilometrične analize ne uporabljajo absolutne identifikacije posameznikov, ampak predvsem verjetnostne ocene podobnosti komunikacijskih vzorcev in slogovnih značilnosti besedil. Pri takšnih analizah se pogosto primerjajo izbira besed, dolžina stavkov, struktura povedi, način uporabe ločil, pravopisne značilnosti, uporaba okrajšav ter ponavljanje določenih izrazov ali jezikovnih konstrukcij. Analizirati je mogoče tudi slovnične

posebnosti, tipkarske napake, način zapisovanja števila in druge individualne značilnosti pisnega izražanja.

Stilometrična analiza se danes pogosto uporablja pri analizi anonimnih pisem, spletnih objav, elektronskih sporočil, spletnih groženj ter drugih oblik spornih digitalnih komunikacij. Posebej je pomembna v primerih, ko identiteta avtorja ni znana ali pa obstaja dvom glede avtentičnosti določenega besedila. Kljub uporabnosti takšnih metod raziskovalci opozarjajo, da na slog pisanja vplivajo tudi različni zunanji dejavniki, kot so stopnja izobrazbe, starost, čustveno stanje posameznika, komunikacijsko okolje in namen komunikacije, zato je treba rezultate analize interpretirati previdno in v povezavi z drugimi dokaznimi elementi.

Pomembna metoda forenzične lingvistike je tudi analiza diskurza, ki proučuje širši pomen komunikacije, komunikacijski namen ter razmerja med sogovorniki. Analiza diskurza ne obravnava zgolj posameznih besed ali stavkov, temveč predvsem način, kako komunikacija deluje v širšem družbenem, psihološkem in komunikacijskem kontekstu. Takšna analiza omogoča raziskovanje moči odnosov med sogovorniki, komunikacijskih strategij, manipulativnih pristopov ter različnih oblik psihološkega vplivanja v komunikaciji.

Analiza diskurza je posebej pomembna pri interpretaciji groženj, manipulativne komunikacije, konfliktnih odnosov in različnih oblik psihološkega pritiska v digitalnem okolju. Posamezna komunikacija lahko vsebuje prikrite oblike agresije, psihološke manipulacije ali implicitnih groženj, čeprav na prvi pogled ne vsebuje neposredno spornih izrazov. Prav zaradi tega analiza diskurza predstavlja pomembno metodo razumevanja kompleksnosti sodobne komunikacije.

Pomembno področje forenzične lingvistike predstavlja tudi pragmatična analiza komunikacije, ki se osredotoča predvsem na pomen izjav v konkretnem komunikacijskem kontekstu. Pri pragmatični analizi ni pomembna zgolj dobesedna vsebina izjav, temveč predvsem komunikacijski namen posameznika, psihološki učinek komunikacije, odnos med sogovorniki ter okoliščine konkretnega primera.

Takšna analiza je posebej pomembna pri interpretaciji spletnih groženj, konfliktnih komunikacij in različnih oblik psihološkega pritiska. V praksi se pogosto pojavljajo primeri, kjer posamezna izjava ne vsebuje neposrednih groženj, vendar lahko zaradi širšega konteksta ali predhodne komunikacije predstavlja resen psihološki pritisk ali implicitno grožnjo.

Pomembno metodo predstavlja tudi analiza komunikacijskega konteksta, ki proučuje širše okoliščine komunikacije. Pri tej metodi se analizirajo odnosi med sogovorniki, časovni potek

komunikacije, način komunikacije, pretekli konflikti med posamezniki ter psihološke in družbene okoliščine konkretnega primera. Analiza komunikacijskega konteksta omogoča boljše poglobljeno razumevanje pomenov spornih komunikacij in nevarnosti napačne interpretacije posameznih izjav.

Poleg navedenih metod forenzična lingvistika uporablja tudi primerjalno analizo besedil, pri katerih se primerjajo različna besedila z namenom ugotavljanja podobnosti ali razlik med komunikacijskimi vzorci. Takšna metoda se uporablja predvsem pri raziskovanju avtorstva besedil, preverjanju avtentičnosti dokumentov ter analizi podobnosti med različnimi komunikacijami. Pomembno področje predstavljajo tudi sociolingvistične metode, ki raziskujejo vpliv družbenega okolja, starosti, oblike in drugih družbenih dejavnikov na način komunikacije posameznika.

Posebno področje sodobne forenzične lingvistike predstavlja analiza groženj. Pri tej metodi raziskovalci analizirajo jezikovne značilnosti sporne komunikacije, agresivnost komunikacije, psihološki pritisk na naslovnika ter komunikacijske vzorce, ki lahko nakazujejo resnost grožnje. Pri tem ni pomembna zgolj neposredna vsebinska komunikacija, ampak predvsem širši komunikacijski in psihološki kontekst.

Sodobna forenzična lingvistika danes vse pogosteje vključuje tudi uporabo digitalnih orodij, računalniško podprtih analiz in umetne inteligence. Sodobni sistemi omogočajo statistično preverjanje komunikacij, analizo velikih količin podatkov ter prepoznavanje določenih komunikacijskih in jezikovnih vzorcev. Takšni sistemi omogočajo hitrejšo obdelavo komunikacijskih podatkov in lažje odkrivanje povezav med besedili ali posamezniki.

Kljub tehnološkemu napredku avtomatizirane metode ne morejo popolnoma razumeti širšega komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov in psiholoških elementov komunikacije. Računalniški sistemi sicer zagotavljajo učinkovito statistično obdelavo jezika, vendar pogosto ne poznajo ironije, metaforičnih pomenov ali prikritih oblik groženj. Prav zaradi tega avtomatizirane metode ne morejo popolnoma nadomestiti strokovne presoje človeka, temveč predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah.

Pomembna značilnost vseh metod forenzične lingvistike je tudi dejstvo, da komunikacije ni mogoče obravnavati kot popolnoma eksaktnega sistema. Pomen posamezne izjave je pogosto odvisen od psiholoških, družbenih in komunikacijskih dejavnikov, zaradi česar interpretacija spornih komunikacij vedno vključuje določeno izbiro strokovne presoje. Prav zaradi tega sodobna forenzična lingvistika temelji predvsem na interdisciplinarnem povezovanju

jezikoslovnega znanja, pravne presoje, psihološkega razumevanja komunikacije ter kritične interpretacije komunikacijskega konteksta.

Sodobne metode forenzične lingvistike predstavljajo pomemben del sodobnega kriminalističnega preiskovanja in kazenskopravnega dokazovanja. Hkrati razvoj teh metod odpira tudi vprašanja glede zanesljivosti interpretacije komunikacij, standardizacije metodologije ter odgovorne uporabe sodobnih tehnologij pri analizi komunikacijskih podatkov v kazenskopravnem okolju.

Tabela 2-a: Glavne metode forenzične lingvistike in njihova uporaba

Metoda	**Namen metode**	**Ključne značilnosti**	**Primer uporabe**
Stilometrična analiza	Ugotavljanje podobnosti med besedili in analiza avtorstva	Primerjanje izbire besed, dolžine stavkov, ločil, pravopisnih značilnosti, slogovnih vzorcev	Analiza anonimnih elektronskih sporočil ali spletnih objav
Analiza diskurza	Razumevanje širšega pomena komunikacije	Analiza odnosov med sogovorniki, komunikacijskih strategij, psiholoških vplivov	Interpretacija manipulativne ali konfliktne komunikacije
Pragmatična analiza	Analiza pomena izjav v konkretnem kontekstu	Raziskovanje komunikacijskega namena, implicitnih pomenov in psihološkega učinka	Interpretacija spletnih groženj ali prikritih pritiskov
Analiza komunikacijskega konteksta	Razumevanje širših okoliščin komunikacije	Upoštevanje odnosov med sogovorniki, časa komunikacije in preteklih konfliktov	Presoja resnosti groženj v daljšem komunikacijskem odnosu
Primerjalna analiza besedil	Primerjanje več komunikacij ali dokumentov	Iskanje podobnosti in razlik med besedili	Preverjanje avtentičnosti dokumentov
Analiza groženj	Presoja resnosti spornih komunikacij	Analiza agresivnosti komunikacije, psihološkega pritiska in komunikacijskih vzorcev	Spletne grožnje, izsiljevanja, nasilna komunikacija
Sociolingvistične metode	Analiza vpliva družbenih dejavnikov na komunikacijo	Upoštevanje starosti, izobrazbe, kulturnega okolja in družbenega položaja	Profiliranje komunikacijskih značilnosti posameznika
Digitalna analiza in umetna inteligenca	Analiza večjih količin komunikacijskih podatkov	Statistična analiza jezika, prepoznavanje komunikacijskih vzorcev, avtomatizirana obdelava podatkov	Analiza velikih količin spletnih komunikacij in elektronskih dokazov

Vir: Lasten prikaz na podlagi Coulthard et al. (2017), Grant (2013).

3 FORENZIČNA LINGVISTIKA IN KAZENSKI POSTOPEK

3.1 *Dokazna vrednost jezikovnih analiz*

V sodobnem kazenskopravnem okolju imajo komunikacije vse pomembnejšo dokazno vrednost, saj pogosto predstavljajo pomemben vir informacij o namenu storilca, psihološkem pritisku na posameznike ter različnih oblikah komunikacijskega ravnanja. Elektronske komunikacije danes predstavljajo pomemben del dokaznega gradiva pri preiskovanju spletnih groženj, izsiljevanj, spletnega nadlegovanja, goljufij, sovražnega govora in drugih oblik spornih ravnanj v digitalnem prostoru. Zaradi tega postaja analiza komunikacijskih dokazov vse pomembnejši del sodobnega kriminalističnega preiskovanja in kazenskopravnega dokazovanja.

Sodobna komunikacija vse pogosteje poteka prek družbenih omrežij, aplikacij za neposredno sporočanje, elektronske pošte, spletnih forumov in anonimnih spletnih profilov. Posledično se tudi sodobni kazenski postopki vse pogosteje srečujejo z elektronskimi komunikacijami kot pomembnim dokaznim gradivom. Elektronska sporočila lahko vsebujejo podatke o komunikacijskem namenu posameznika, njegovem odnosu do drugih oseb, zaustavitvi konflikta, psihološkem pritisku ali morebitnem obstoju groženj in izsiljevanja. Komunikacija lahko predstavlja tudi pomemben dokaz o motivih storilca, načinu izvajanja kaznivega dejanja ali odnosov med udeleženci konkretnega primera.

Poseben pomen imajo komunikacijski dokazi pri kaznivih dejanjih, kjer je bistveni element ravno komunikacijsko ravnanje posameznika. Pri spletnih grožnjah, izsiljevanjih, nasilni komunikaciji ali različnih oblikah spletnega nadlegovanja pogosto ni odločilno le fizično ravnanje storilca, temveč predvsem način komunikacije, izbira besed, stopnja agresivnosti izražanja ter psihološki učinek komunikacije. Prav zaradi tega postaja interpretacija komunikacije pomemben del sodobnega kazenskopravnega odločanja.

Pomembno vprašanje sodobne forenzične lingvistike predstavlja dokazno vrednost jezikovne analize in njihova zanesljivost v kazenskem postopku. Forenzičnolingvistične analize pogosto temeljijo na interpretaciji komunikacijskih vzorcev, psiholoških elementov komunikacije v širšem komunikacijskem kontekstu, zaradi česar se ne uporablja popolna objektivnost ali absolutna gotovost. Analiza jezika ni primerljiva z nekaterimi drugimi forenzičnimi metodami, kot sta analiza DNK ali daktiloskopska preiskava, saj ne omogoča enako

zanesljive in metodološko standardizirane identifikacije posameznika. Jezik je namreč kompleksen družbeni in psihološki pojav, katerega pomen je pogosto odvisen od različnih komunikacijskih in kontekstualnih dejavnikov.

Grant (2013) opozarja, da stilometrične metode uporabljajo predvsem statistično in verjetno primerjavo komunikacijskih vzorcev, ne pa absolutne identifikacije posameznika. Podobnosti med besedili lahko nakazujejo določene značilnosti avtorstva, vendar takšna pravila analize niso zanesljiva za dokazovanje identitete posameznika brez dodatnih dokazov in širše dokazne podlage. Prav zaradi tega je treba rezultate jezikovne analize vedno interpretirati previdno ter jih obravnavati skupaj z drugimi dokaznimi elementi konkretnega primera.

Coulthard, Johnson in Wright (2017) poudarjajo, da je pri forenzičnolingvističnih analizah posebej pomembno razumevanje širšega komunikacijskega konteksta, saj pomen posamezne izjave pogosto ni odvisen zgolj od dobesednega pomena besede. Posamezna komunikacija lahko vsebuje implicitne pomene, ironijo, metaforične izraze ali prikrite oblike psihološkega pritiska, katerih interpretacija je lahko odvisna od subjektivne presoje posameznika. Enaka komunikacija lahko pri različnih naslovnikih povzroči različen psihološki učinek ali pa je razumljena na različne načine, kar dodatno otežuje popolnoma objektivno presojo komunikacijskih ravni.

Prav vprašanje interpretacije predstavlja eno osrednjih metodoloških dilem sodobne forenzične lingvistike. Pri analizi spornih komunikacij pogosto ni odločilen zgolj neposreden pomen posamezne izjave, temveč tudi način komunikacije, odnos med sogovorniki, časovni potek komunikacije in širše okoliščine konkretnega primera. Posamezna izjava lahko v določenem kontekstu predstavlja resno grožnjo ali psihološki pritisk, čeprav na prvi pogled ne vsebuje neposredno nasilnih ali spornih izrazov. Prav zaradi tega sodobna forenzična lingvistika poudarja pomen povezovanja jezikoslovnega znanja, pravne presoje in psihološkega razumevanja komunikacije.

V kazenskem postopku ima pomembno vlogo načelo proste presoje dokazov, ki sodišču omogoča presojo dokazov glede na celotno dokazno stanje konkretnega primera. Sodišče posameznega dokaza praviloma ne presoja izolirano, temveč ga vrednoti v povezavi z drugimi izvedenimi dokazi in okoliščinami primera. Forenzičnolingvistične analize zato praviloma predstavljajo predvsem dopolnilni dokazni element in ne samostojnega odločilnega dokaza. Njihova dokazna vrednost je pogosto odvisna od analize kakovosti, količine razpoložljivega

gradiva, uporabljene metodologije in povezanosti z drugimi dokaznimi elementi konkretnega primera.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi strokovna zanesljivost uporabljenih metod. Ker področje forenzične lingvistike še vedno nima popolnoma enotnih metodoloških standardov, lahko različni strokovnjaki določeno komunikacijsko interpretirajo različno. To je še posebej izrazito pri analizi implicitnih pomenov, manipulativne komunikacije, psihološkega pritiska ali spletnih groženj, kjer ima pomembno vlogo subjektivno razumevanje komunikacije. Prav zaradi tega je pri uporabi jezikovne analize treba ohraniti visoko oceno metodološke natančnosti in kritične presoje rezultatov.

Korošec (2019) poudarja, da mora biti vsak poseg v človekove pravice zakonit, sorazmeren, nujen in ustrezno obrazložen. To velja tudi za uporabo komunikacijskih analiz in elektronskih dokazov v kazenskem postopku. Analiza elektronskih komunikacij pogosto vključuje poseg v zasebnost posameznika, zato morajo biti takšni posegi izvedeni ob spoštovanju ustavnih in zakonskih omejitev ter temeljnih načel varstva človekovih pravic.

Posebej pomembno vprašanje predstavljata zbiranje in uporaba elektronskih komunikacijskih podatkov. Elektronske komunikacije pogosto vsebujejo zaščitene osebne podatke, informacije o medosebnih odnosih in drugih elementih zasebnega življenja posameznika. Prav zaradi tega mora biti uporaba komunikacijskih dokazov v kazenskem postopku vedno povezana z načelom sorazmernosti ter omejena na primer, kjer obstaja zakonit in upravičen razlog za poseg v komunikacijsko zasebnost posameznika.

Razvoj digitalnih komunikacij in umetne inteligence je dodatno odprl vprašanje zanesljivosti avtomatizirane analize komunikacijskih podatkov. Sodobni računalniško podprti sistemi omogočajo hitro obdelavo velikih količin komunikacijskih podatkov, statistično primerjanje besedil in prepoznavanje določenih komunikacijskih vzorcev. Takšni sistemi lahko pomembno pomagajo pri analizi večjih količin komunikacij, vendar pogosto ne morejo popolnoma razumeti implicitnih pomenov, ironije, psiholoških odnosov med sogovorniki ali širšega komunikacijskega konteksta. Ravnikar-Šurk (2020) opozarja, da avtomatizirane metode ne morejo popolnoma nadomestiti strokovne presoje človeka, ampak predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah.

Pomembna ugotovitev sodobne forenzične lingvistike je tudi dejstvo, da komunikacije ni mogoče obravnavati kot popolnoma objektivnega in matematično poškodovanega sistema. Pomen posamezne izjave je pogosto odvisen od različnih psiholoških, družbenih in

komunikacijskih dejavnikov, zaradi česar interpretacija spornih komunikacij vedno vključuje določeno izbiro strokovne presoje. Prav zaradi tega mora biti uporaba forenzičnolingvističnih analiz v kazenskem postopku vedno povezana z metodološko previdnostjo, kritično presojo rezultatov ter spoštovanjem temeljnih pravnih in etičnih načel sodobnega pravnega sistema.

Dokazna vrednost jezikovnih analiz danes predstavlja pomembno, vendar tudi hkrati zelo kompleksno področje sodobnega kazenskopravnega dokazovanja. Zaradi vse večje količine elektronske komunikacije postajajo komunikacijski dokazi vse pomembnejši del sodobnih kazenskih postopkov, hkrati pa se odpirajo tudi vprašanja glede zanesljivosti interpretacije komunikacij, standardizacije metodologije in odgovorne uporabe sodobnih tehnologij pri analizi komunikacijskih podatkov.

3.2 *Elektronski dokazi v sodobnem digitalnem okolju*

Digitalizacija družbe bistveno spreminja tudi naravo dokazovanja v kazenskopravnih postopkih, saj elektronski dokazi postajajo vse pomembnejši v sodobnem kriminalističnem preiskovanju in kazenskopravnem dokazovanju (Korošec, 2019). Razvoj digitalnih komunikacijskih tehnologij je povzročil, da velik del medosebnih komunikacij danes poteka v elektronski obliki, zaradi česar se tudi sodobni kazenski postopki vse pogosteje srečujejo z elektronskimi komunikacijami kot pomembnim virom dokaznega gradiva. Elektronski dokazi pogosto predstavljajo zaključen del preiskovanja spletnih groženj, goljufij, izsiljevanj, spletnega nadlegovanja, gospodarske kriminalitete in drugih oblik kaznivih dejanj v digitalnem prostoru.

Sodobno digitalno okolje je bistveno spremenilo tudi samo razumevanje dokaznega postopka. Klasični materialni dokazi danes vse pogosteje dobivajo digitalno dopolnitev ali celo popoln digitalni ekvivalent, saj številna komunikacijska ravnanja potekajo predvsem v elektronski obliki. Elektronske komunikacije lahko vsebujejo podatke o motivih storilcev, psiholoških odnosih med posamezniki, časovnem poteku dogodkov, zaustavitvi konflikta ali načinu izvršitve kaznivega dejanja. Zaradi tega postajajo digitalni podatki pomemben element sodobnega dokaznega sistema.

Med elektronske dokaze sodijo elektronska pošta, komunikacija prek aplikacij za neposredno sporočanje, komunikacija na družbenih omrežjih, spletni forumi, digitalne fotografije, video- in zvočni posnetki, metapodatki, komunikacijski zapisi, podatki o lokaciji naprav ter drugi

digitalni podatki. Elektronski dokazi lahko vključujejo tako neposredno vsebino komunikacije kot tudi podatke o času komunikacije, načinu prenosa podatkov, uporabljenih napravah ali lokacijah uporabnikov. Prav zaradi tega elektronski dokazi danes pogosto predstavljajo pomemben del rekonstrukcije dogodkov v sodobnem kazenskem postopku.

Pomembna značilnost elektronskih dokazov sta njihova velika količina ter možnost hitrega širjenja informacij. Digitalno okolje omogoča skoraj neomejeno komunikacijo med posamezniki, hitro posredovanje podatkov in množično ustvarjanje komunikacijskih vsebin. Posledično se sodobni preiskovalni organi pogosto srečujejo z velikimi količinami komunikacijskih podatkov, katerih analiza zahteva uporabo sodobnih tehnoloških metod, računalniško podprtih analiz ter specializiranega strokovnega znanja. Obseg digitalnih podatkov pogosto presega možnosti klasičnega ročnega pregleda dokaznega gradiva, zaradi česar postajajo avtomatizirane metode analiziranja podatkov vse pomembnejše v sodobnem kriminalističnem preverjanju.

Poseben problem sodobnega digitalnega okolja predstavlja možnost anonimnosti pri prikrivanju identitete posameznika. Digitalne komunikacije pogosto vključujejo uporabo lažne identitete, anonimnih spletnih profilov, prikrivanje digitalnih sledi ter različnih tehnik za oteževanje identifikacije posameznika. Storilci lahko uporabljajo začasne uporabniške račune, anonimizacijska orodja ali komunikacijske platforme z višjo stopnjo zasebnosti. Takšne značilnosti digitalnega okolja bistveno otežujejo identifikacijo storilcev ter povečujejo kompleksnost sodobnega kriminalističnega tveganja.

Pomemben problem predstavlja tudi možnost manipulacije digitalnih podatkov. Elektronske komunikacije je mogoče relativno enostavno spreminjati, brisati, ponarejati ali izločati iz širšega komunikacijskega konteksta, kar lahko pomembno vpliva na njihovo dokazno vrednost. Posamezna komunikacija lahko brez širšega konteksta pridobi drugačen pomen ali povzroči napačno interpretacijo komunikacijskega ravnanja. Prav zaradi tega je pri analizi elektronskih dokazov posebej pomembno preverjanje avtentičnosti komunikacije, njihovega izvora ter širšega komunikacijskega konteksta.

Elektronski dokazi pogosto vsebujejo tudi pomembne komunikacijske značilnosti, zaradi česar postaja analiza jezika vse pomembnejša od sodobnega preiskovanja. Način izražanja, izbira besed, komunikacijski vzorci, stopnja agresivnosti komunikacije v širšem komunikacijskem kontekstu lahko predstavljajo pomembne elemente pri interpretaciji komunikacijskih ravni in ugotavljanju določenih značilnosti avtorstva spornih komunikacij.

Prav zaradi tega postaja forenzična lingvistika vse pomembnejši del sodobne analize elektronskih dokazov.

Posebej pomembno vprašanje pri elektronskih dokazih predstavlja razumevanje komunikacijskega konteksta. Elektronske komunikacije pogosto vsebujejo kratke, fragmentirane ali implicitne oblike izražanja, pri katerih pomen ni vedno neposredno razviden iz iste vsebine posameznega sporočila. Komunikacija prek aplikacije za sporočanje ali družbenih omrežij pogosto vključuje okrajšave, ironijo, metaforične izraze, emotikone ali druge oblike neformalnega izražanja, katerih pomen je mogoče pravilno razumeti šele ob uporabi širšega komunikacijskega odnosa med sogovorniki.

Čeprav pomembne dokazne vrednosti elektronske komunikacije pogosto ne vsebujejo dovolj širšega komunikacijskega konteksta, lahko povzročijo napačne interpretacije ali pretirano sklepanje. Posamezno sporočilo je mogoče razumeti drugače glede na psihološki odnos med sogovorniki, predhodno komunikacijo ali okoliščine konkretnega primera. Prav zaradi tega sodobna forenzična lingvistika poudarja, da komunikacijskih dokazov ni mogoče interpretirati zgolj izolirano, temveč jih je treba analizirati v povezavi s širšim komunikacijskim in dokaznim kontekstom.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi dokazljivost zanesljivosti elektronskih komunikacij. Elektronski podatki sicer uporabljajo natančen vpogled v čas komunikacije, način prenosa podatkov v določene tehnične značilnosti komunikacije, vendar to še ne pomeni, da je mogoče popolnoma zanesljivo ugotoviti dejanski pomen komunikacijskega ravnanja ali identiteto posameznika, ki je komunikacijo ustvaril. Elektronska naprava namreč ne predstavlja nujno tudi dokončnega dokaza o identiteti uporabnika, prav tako pa posamezna komunikacija ne omogoča vedno popolnoma objektivne interpretacije pomenov izjav.

Razvoj umetne inteligence in sodobnih računalniško podprtih metod je pomembno vplival tudi na analizo elektronskih dokazov. Sodobni sistemi omogočajo hitro analizo velikih količin komunikacijskih podatkov, prepoznavanje komunikacijskih vzorcev, statistično primerjanje besedil ter odkrivanje določenih povezav med posamezniki. Takšne metode lahko pomembno pomagajo pri sodobnem kriminalističnem preiskovanju, vendar številni raziskovalci opozarjajo, da avtomatizirani sistemi pogosto ne morejo popolnoma razumeti implicitnih pomenov, psiholoških odnosov med sogovorniki ali širšega komunikacijskega konteksta. Ravnikar-Šurk (2020) opozarja, da avtomatizirane metode ne morejo popolnoma nadomestiti

strokovne presoje človeka, ampak predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah.

Pomembno vprašanje elektronskih dokazov predstavlja tudi razmerje med učinkovitim preiskovanjem kaznivih dejanj in varstvom človekovih pravic. Elektronske komunikacije pogosto vsebujejo občutljive osebne podatke, podatke o medosebnih odnosih in drugih elementih zasebnega življenja. Zaradi tega mora biti uporaba elektronskih dokazov v kazenskem postopku vedno povezana z načeli zakonitosti, sorazmernosti in nujnosti posega v komunikacijsko zasebnost posameznika.

Pomembna ugotovitev sodobnega kazenskopravnega okolja je tudi dejstvo, da elektronske komunikacije ni mogoče obravnavati zgolj kot tehnične podatke, temveč predvsem kot kompleksne komunikacijske in družbene pojave. Pomen posamezne komunikacije je pogosto odvisen od psiholoških odnosov med sogovorniki, komunikacijskega namena, družbenega konteksta ter širšega konkretnega primera okoliščin. Prav zaradi tega mora biti analiza elektronskih komunikacij metodološko previdna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični sodni presoji.

Elektronski dokazi danes predstavljajo eno najpomembnejših področij sodobnega kazenskopravnega dokazovanja. Hkrati pa se odpirajo tudi vprašanja glede zanesljivosti interpretacije komunikacij, metodološke standardizacije, analize in odgovorne uporabe sodobnih tehnologij pri analizi digitalnih komunikacijskih podatkov.

Tabela 3-a: Vrste elektronskih dokazov in njihova dokazna vrednost

Vrsta elektronskega dokaza	**Značilnosti**	**Možna dokazna vrednost**	**Omejitve**
Elektronska pošta	Pisna komunikacija med uporabniki	Dokaz komunikacijskega namena ali odnosa	Možnost manipulacije ali lažnih računov
Sporočila v aplikacijah	Hitra in neformalna komunikacija	Dokaz groženj, pritiskov ali dogovorov	Pomanjkanje širšega konteksta
Družbena omrežja	Javna ali zasebna spletna komunikacija	Dokaz identitete ali komunikacijskih povezav	Anonimni profili, lažne identitete
Metapodatki	Tehnični podatki o komunikaciji	Čas, lokacija, način komunikacije	Ne dokazujejo nujno vsebine ali namena
Digitalne fotografije in posnetki	Vizualni ali zvočni podatki	Rekonstrukcija dogodkov	Možnost montaže ali manipulacije

Vir: Lasten prikaz na podlagi Korošec (2019).

3.3 *Analiza groženj in spornih komunikacij*

Analiza groženj predstavlja eno najpomembnejših in hkrati metodološko najzahtevnejših področij forenzične lingvistike. Sodobne grožnje pogosto niso izražene zgolj v oblikah neposrednih in jasno opredeljenih izjav, temveč vključujejo tudi implicitne pomene, psihološke pritiske, manipulativne komunikacijske pristope ter različne oblike simbolnega zastraševanja. Prav zaradi tega analiza groženj ne temelji zgolj na dobesedni interpretaciji posamezne besede, temveč predvsem na razumevanju komunikacijskega konteksta, odnosov med sogovorniki in komunikacijskega namena posameznika.

Coulthard, Johnson in Wright (2017) opozarjajo, da je pri interpretaciji groženj bistveno razumevanje širšega komunikacijskega konteksta ter psihološkega učinka komunikacije na naslovnika. Pri takšnih analizah ni pomembna zgolj neposredna vsebina posameznih izjav, temveč tudi način komunikacije, zaustavitev psihološkega pritiska in širše okoliščine konkretnega primera. Posamezna komunikacija lahko v določenem kontekstu predstavlja resno grožnjo, čeprav na prvi pogled ne vsebuje neposredno nasilnih ali spornih izrazov.

Grožnje so lahko neposredne, implicitne, simbolne ali manipulativne. Neposredne grožnje vsebujejo jasno izražen namen povzročitve škode ali nasilja, zato je njihova interpretacija manj zahtevna. Bistveno bolj kompleksne pa so implicitne grožnje, saj pogosto ne vsebujejo neposrednega opisa nasilja ali konkretnih posledic. Njihov pomen je zato močno odvisen od predhodne komunikacije, konflikta med posamezniki, načina izražanja ter širšega družbenega in komunikacijskega konteksta.

Implicitne grožnje pogosto temeljijo na nakazovanju možnosti nasilja, ustvarjanju občutka negotovosti ali postopnem stopnjevanju psihološkega pritiska na naslovnika. Takšne komunikacije lahko vključujejo dvoumne izjave, simbolične reference ali prikrite oblike zastraševanja, katerih pomen je mogoče pravilno razumeti šele ob poznavanju širših okoliščin konkretnega primera. Prav zaradi tega analiza implicitnih groženj predstavlja eno metodološko najzahtevnejših področij sodobne forenzične lingvistike.

Posamezna komunikacija lahko pri naslovniku povzroči občutek strahu, ogroženosti ali psihološkega pritiska tudi v primerih, ko neposredna vsebina sporočila navidezno ne vsebuje jasne grožnje. Prav zaradi tega je pri analizi groženj treba upoštevati subjektivno doživljanje naslovnika, odnos med sogovorniki, predhodno komunikacijo ter širše okoliščine konkretnega primera.

Sodobno digitalno okolje je pomembno vplivalo tudi na način izražanja groženj in spornih komunikacij. Grožnje se danes vse pogosteje pojavljajo prek družbenih omrežij, anonimnih profilov, aplikacij za neposredno sporočanje, elektronske pošte in spletnih forumov. Digitalna komunikacija storilcem omogoča večjo anonimnost, hitro širjenje informacij ter možnost prikrivanja identitete, zaradi česar postaja preiskovanje spletnih groženj vse zahtevnejše.

Takšne komunikacije pogosto temeljijo na kratkih stavčnih strukturah, implicitnih pomenih in psihološkem pritisku. Spletne grožnje pogosto niso oblikovane kot neposredne napovedi nasilja, temveč kot kombinacija zastraševanja, poniževanja, manipulativne komunikacije in ustvarjanja občutka ogroženosti pri naslovniku. Prav zaradi tega je pri analizi digitalnih komunikacij potrebno širše razumevanje komunikacijske strategije in psiholoških odnosov med sogovorniki.

Pomembna težava pri interpretaciji digitalnih komunikacij je tudi pomanjkanje širšega komunikacijskega konteksta. Elektronska komunikacija pogosto ne vsebuje neverbalnih elementov, tona govora, mimike ali telesne govorice, ki bi lahko pomembno vplivali na razumevanje pomena sporočila. Posamezna komunikacija je zato pogosto interpretirana zgolj na podlagi besedilne vsebine, kar lahko poveča nevarnost napačne interpretacije ali pretiranega sklepanja o dejanskem komunikacijskem namenu posameznika.

Prav zaradi odsotnosti neverbalnih elementov lahko prihaja do napačnega razumevanja ironije, metaforičnih pomenov ali implicitnih komunikacijskih vzorcev. Posamezna izjava lahko v digitalnem okolju deluje bistveno bolj agresivno ali konfliktno, kot bi bila razumljena v neposredni komunikaciji. Hkrati pa lahko določene resne grožnje zaradi kratke in fragmentirane komunikacije delujejo manj nevarno, kot so v resnici. Prav zaradi tega sodobna forenzična lingvistika poudarja pomen previdne in metodološko uravnotežene interpretacije spornih komunikacij.

Gibbons (2003) poudarja, da pomen komunikacije ni odvisen zgolj od posameznih besed, temveč predvsem od komunikacijskega konteksta, odnosa med sogovorniki, komunikacijskih namenov in širših okoliščin komunikacije. Posamezna izjava lahko pridobi drugačen pomen glede na predhodno komunikacijo, zgodovino konflikta med posamezniki ali psihološki odnos med sogovorniki. Prav zaradi tega sodobna analiza groženj temelji predvsem na celoviti interpretaciji komunikacije in ne zgolj na izolirani analizi posameznih izjav.

Pomembno vprašanje pri analizi spornih komunikacij predstavlja tudi razmerje med svobodo izražanja in kazenskopravnim varstvom posameznika pred grožnjami ter psihološkim

nasiljem. V sodobni digitalni družbi se pogosto pojavlja vprašanje, kdaj določena komunikacija še predstavlja dopustno izražanje mnenja oziroma konfliktno komunikacijo in kdaj preseže mejo protipravnega zastraševanja ali psihološkega pritiska. Meja med dopustno in protipravno komunikacijo pogosto ni popolnoma jasna, zato mora biti presoja spornih komunikacij vedno povezana s kritično analizo konkretnega primera in spoštovanja človekovih pravic.

Posebej pomembno vprašanje predstavlja tudi dokazna vrednost spornih komunikacij v kazenskem postopku. Posamezna komunikacija sama po sebi pogosto ne omogoča popolne objektivne presoje dejanskega komunikacijskega namena posameznika. Zaradi tega je treba komunikacijske dokaze praviloma analizirati v povezavi z drugimi dokaznimi elementi, širšim odnosom med sogovorniki ter okoliščinami konkretnega primera. Forenzičnolingvistične analize zato praviloma predstavljajo predvsem podporno strokovno metodo pri interpretaciji komunikacijskih ravni in ne absolutno zanesljivega dokaznega sredstva.

Razvoj umetne inteligence in sodobnih računalniško podprtih metod je pomembno vplival tudi na področje analize spornih komunikacij. Sodobni sistemi omogočajo statistično primerjanje besedil, prepoznavanje komunikacijskih vzorcev ter analizo večjih količin digitalnih komunikacijskih podatkov. Kljub temu avtomatizirani sistemi pogosto ne morejo popolnoma razumeti implicitnih pomenov, ironije, simbolnih referenc ali psiholoških odnosov med sogovorniki. Prav zaradi tega sodobne avtomatizirane metode ne morejo popolnoma nadomestiti strokovne presoje človeka, temveč predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah.

Analiza groženj in spornih komunikacij danes predstavlja eno ključnih področij sodobne forenzične lingvistike. Zaradi vse večje količine digitalne komunikacije in razvoja družbenih omrežij postaja razumevanje psiholoških, jezikovnih in komunikacijskih značilnosti groženj vse pomembnejši del sodobnega kriminalističnega preiskovanja in kazenskopravnega dokazovanja. Hkrati pa razvoj tega področja odpira tudi vprašanja glede metodološke zanesljivosti analize, subjektivnosti interpretacije komunikacije ter odgovorne uporabe jezikovne analize v sodobnem pravnem okolju.

3.3.1 Primer iz slovenske sodne prakse

Pomemben primer iz slovenske sodne prakse predstavlja odločitev Vrhovnega sodišča Republike Slovenije v primeru presojanja groženj prek elektronskih komunikacij (VSRS I Ips

26475/2019). Primer je pomemben predvsem zaradi poudarka na širšem komunikacijskem kontekstu in psihološkem učinku komunikacije na naslovnika, kar predstavlja eno ključnih izhodišč sodobne forenzične lingvistike.

V obravnavanem primeru je obdolženec oškodovanki pošiljal ponavljajoča se SMS-sporočila in elektronsko pošto z grozilno oziroma psihološko obremenjujočo vsebino. Komunikacija ni temeljila zgolj na posameznih neposrednih grožnjah, temveč predvsem na dolgotrajnem komunikacijskem pritisku, ponavljajočih se sporočilih in ustvarjanju občutka ogroženosti pri naslovnici. Sodišče je pri presoji poudarilo, da pri ugotavljanju obstoja grožnje ni pomembna zgolj posamezna izjava ali njen dobesedni pomen, temveč predvsem širši komunikacijski kontekst, odnos med osebami, časovna povezanost komunikacije ter psihološki učinek na naslovnika.

Pomembna ugotovitev sodne prakse je, da lahko serija posameznih komunikacijskih dejanj predstavlja enotno kaznivo dejanje grožnje, kadar komunikacija povezuje skupen namen zastraševanja, ustrahovanja ali izvajanja psihološkega pritiska na oškodovanca. Takšen pristop potrjuje, da se pomen komunikacije v kazenskopravnem postopku ne presoja zgolj jezikovno ali slovnično, temveč predvsem kontekstualno in vsebinsko. Posameznega sporočila pogosto ni mogoče pravilno razumeti brez širšega vpogleda v celoten komunikacijski odnos med posamezniki.

Obravnavani primer je pomemben tudi z vidika razumevanja implicitnih groženj in psihološkega nasilja v digitalnem okolju. Elektronske komunikacije pogosto ne vključujejo neposredno izraženih groženj ali jasnih napovedi nasilja, temveč temeljijo na stopnjevanju psihološkega pritiska, manipulativne komunikacije ali ustvarjanju občutka stalne ogroženosti pri naslovniku. Prav zaradi tega je pri analizi spornih komunikacij pomembno predvsem vprašanje dejanskega komunikacijskega učinka in ne zgolj dobesednega pomena posameznih besed ali stavkov.

Pomemben vidik primera predstavlja tudi dejstvo, da je sodišče pri presoji komunikacije upoštevalo širši odnos med storilcem in oškodovano, predhodno komunikacijo ter časovno povezanost posameznih komunikacijskih dejanj. Takšen pristop je vsebinsko zelo blizu temeljnemu izhodišču sodobne forenzične lingvistike, ki poudarja, da je pomen komunikacije vedno odvisen od družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta ter da posameznih komunikacijskih dejanj ni mogoče pravilno razumeti brez širšega poznavanja okoliščin konkretnega primera.

Primer potrjuje tudi pomembno vlogo elektronske komunikacije kot dokaznega gradiva v sodobnih kazenskih postopkih. Digitalna komunikacija danes pogosto predstavlja pomemben dokaz o odnosih med posamezniki, zaustavitvi konflikta, psihološkem pritisku ali komunikacijskem namenu povzročitelja. Hkrati pa sodna praksa opozarja tudi na potrebo po previdni in strokovno utemeljeni interpretaciji komunikacijskih podatkov, saj elektronske komunikacije pogosto ne vključujejo širšega neverbalnega konteksta, kar lahko poveča nevarnost napačne interpretacije pomena posamezne komunikacije.

Kljub pomembni dokazni vrednosti takšnih komunikacijskih analiz sodna praksa odpira tudi vprašanje nevarnosti pretirane subjektivne interpretacije komunikacije. Pri implicitnih grožnjah namreč pogosto ni mogoče popolnoma objektivno določiti, ali je posamezna komunikacija dejansko predstavljala resno grožnjo ali zgolj konfliktno oziroma čustveno komunikacijo med posamezniki. Prav zaradi tega mora biti sodna presoja spornih komunikacij posebej previdna, metodološko utemeljena in podprta s širšim dokaznim kontekstom konkretnega primera.

Obravnavani primer kaže tudi širšo spremembo sodobnega kazenskopravnega okolja, kjer elektronske komunikacije postajajo vse pomembnejši del dokaznega postopka. Digitalna komunikacija danes pogosto predstavlja neposreden odraz medosebnih konfliktov, psiholoških pritiskov in komunikacijskih odnosov med posamezniki. Prav zaradi tega postaja razumevanje jezika, komunikacijskih vzorcev in komunikacijskega učinka vse pomembnejše v okviru sodobnega kriminalističnega in psihološkega preiskovanja ter kazenskopravnega odločanja.

Pomemben metodološki vidik primera predstavlja tudi dejstvo, da sodobno kazenskopravno odločanje vse pogosteje presega zgolj formalno in jezikovno interpretacijo komunikacije. Sodišče je pri presoji komunikacijskih ravni sledilo psihološkim učinkom komunikacije, širšemu odnosu med osebo ter celotnemu komunikacijskemu poteku, kar kaže na vse večji pomen interdisciplinarnega pristopa pri obravnavanju spornih komunikacij v sodobnem pravnem okolju.

Slovenska sodna praksa tako potrjuje, da elektronska komunikacija predstavlja pomemben vir dokaznega gradiva v sodobnih kazenskih postopkih, hkrati pa opozarja na potrebo po metodološko previdni, strokovno preverljivi in kontekstualno utemeljeni interpretaciji komunikacijskih podatkov. Primer VSRS I Ips 26475/2019 predstavlja pomemben primer

povezovanja kazenskega prava, psihološke interpretacije komunikacije in temeljnih izhodišč sodobne forenzične lingvistike v slovenskem pravnem prostoru.

3.3.2 Primer elektronske komunikacije in zasebnosti komunikacijskih podatkov v slovenski sodni praksi

Pomen področja sodobnega kazenskega postopka predstavlja vprašanje zasebnosti elektronskih komunikacij ter dopustnosti njihove uporabe kot dokaznega sredstva. Razvoj digitalnih komunikacijskih tehnologij je povzročil, da velik del osebne poslovne in družbene komunikacije danes poteka v elektronskem okolju, zaradi česar elektronski komunikacijski podatki pogosto vsebujejo občutljive informacije o posameznikovem zasebnem življenju, medosebnih odnosih in vsakodnevnih življenjskih navadah. Prav zaradi te uporabe elektronskih komunikacij kot dokaznega sredstva odpira pomembna vprašanja glede razmerja med učinkovitim preiskovanjem kaznivih dejanj in varstvom temeljnih človekovih pravic.

Slovenska sodna praksa se je s tem vprašanjem ukvarjala predvsem v primerih, kjer so bili kot dokaz uporabljena elektronska sporočila, komunikacija prek družbenih omrežij, aplikacija za neposredno sporočanje ali drugi digitalni komunikacijski podatki. Pomembno vprašanje pri takšnih primerih predstavljajo predvsem zakonitost pridobivanja komunikacijskih podatkov, obseg dopustnega posega v komunikacijsko zasebnost posameznika ter dokazljivost elektronske komunikacije v kazenskem postopku.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v primeru VSRS I Ips 31885/2014 poudarilo, da podatki elektronske komunikacije predstavljajo del zasebnih komunikacij posameznikov, zato mora biti poseg v takšno komunikacijo skladen z ustavnimi načeli zakonitosti, sorazmernosti ter varstva človekovih pravic. Sodišče je opozorilo, da sodobne komunikacijske tehnologije omogočajo zelo obsežen vpogled v zasebno življenje posameznikov, zaradi česar mora biti vsak poseg v komunikacijsko zasebnost posebej skrbno pravno utemeljen in omejen na primer, kjer obstaja zakonsko in ustavno dovoljen razlog za poseg v človekove pravice.

Posebej pomembno vprašanje predstavlja tudi obseg podatkov, ki jih lahko organi pregona pridobijo in uporabijo kot dokaz v kazenskem postopku. Elektronske komunikacije danes pogosto vsebujejo bistveno več informacij kot tradicionalne oblike komunikacije, saj poleg vsebinskih sporočil vključujejo tudi različne metapodatke, podatke o lokaciji, časovne podatke in komunikacijske povezave med posamezniki. Takšni podatki lahko predstavljajo zelo podroben vpogled v življenje posameznika, njegove navade in socialne stike, zato mora biti njihova uporaba podvržena posebej strogi pravni presoji.

Sodišče je opozorilo, da elektronska komunikacija pogosto vsebuje zelo občutljive osebne podatke ter informacije o zasebnem življenju posameznika. Prav zaradi tega mora biti uporaba komunikacijskih dokazov podprta s strogimi pravnimi predpisi, saj lahko pretirani posegi v komunikacijsko zasebnost predstavljajo nesorazmeren poseg v človekove pravice. Posebej pomembno je vprašanje ravnotežja med interesom države za učinkovito preiskovanje kaznivih dejanj in pravice posameznika do zasebnosti ter varstva komunikacijske tajnosti.

Obravnavani primer je pomemben tudi z vidika sodobnega razumevanja elektronskih dokazov v digitalni družbi. Elektronske komunikacije danes pogosto predstavljajo neposreden odraz posameznikovega zasebnega in družbenega življenja, zaradi česar njihova uporaba v kazenskem postopku presega zgolj tehnično vprašanje dokazovanja. Komunikacijski podatki lahko razkrivajo osebne odnose, psihološke značilnosti posameznika, politična ali svetovnonazorska stališča ter druge občutljive osebne podatke. Prav zaradi tega postaja varstvo komunikacijske zasebnosti eno ključnih vprašanj sodobnega digitalnega pravnega okolja.

Takšna sodna praksa je pomembna tudi z vidika forenzične lingvistike. Analiza komunikacijskih podatkov namreč ni povezana zgolj z vprašanjem interpretacije jezika, temveč tudi z zakonitostjo pridobivanja komunikacijskih podatkov, dopustnostjo njihove uporabe in zasebnostjo posameznika. Forenzičnolingvistične analize zato ne predstavljajo zgolj tehničnega ali jezikoslovnega vprašanja, temveč tudi pomembno pravno in etično vprašanje sodobnega kazenskega postopka.

Pomemben vidik obravnavanega primera predstavlja tudi vprašanje sorazmernosti posegov v komunikacijsko zasebnost posameznika. V sodobnem digitalnem okolju namreč obstaja nevarnost pretiranega zbiranja komunikacijskih podatkov, množičnega nadzora komunikacije ali nesorazmernega posega v zasebnost posameznika pod zaščito zagotavljanja varnosti in učinkovitega pregona kaznivih dejanj. Prav zaradi tega sodna praksa poudarja, da mora biti vsak poseg v komunikacijsko zasebnost časovno, vsebinsko in pravno omejen ter podvržen učinkovitemu sodnemu nadzoru.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi dopustnost uporabe komunikacijskih podatkov, ki so bili pridobljeni nezakonito ali v neskladju z ustavnimi načeli varstva človekovih pravic. Čeprav elektronski dokazi pogosto predstavljajo pomemben del sodobnega dokaznega postopka, njihova dokazna vrednost ne more prevladati nad temeljnimi ustavnimi jamstvi posameznika. Prav zaradi tega mora biti uporaba elektronske komunikacije kot dokaznega

sredstva vedno povezana z načelom zakonitosti in spoštovanjem ustavnih omejitev poseganja v komunikacijsko zasebnost.

Obravnavani primer kaže tudi širšo spremembo sodobnega kazenskopravnega okolja, kjer digitalizacija družbe postopoma spreminja razumevanje zasebnosti, komunikacije in dokazovanja. Elektronske komunikacije danes predstavljajo eno najpomembnejših področij sodobnega dokaznega postopka, hkrati pa tudi eno najbolj prizadetih področij človekovih pravic v digitalni družbi.

Slovenska sodna praksa tako potrjuje, da mora biti uporaba elektronske komunikacije kot dokaznega sredstva vedno povezana z varovanjem temeljnih človekovih pravic ter s skrbno presojo sorazmernosti posegov v zasebnost posameznika. Primer VSRS I Ips 31885/2014 predstavlja pomemben primer povezovanja kazenskega prava, ustavnopravnega varstva zasebnosti, digitalnih dokazov in sodobnih vprašanj forenzične lingvistike v slovenskem pravnem prostoru.

3.3.3 Primer spletnega nadlegovanja in komunikacijskega konteksta v slovenski sodni praksi

Razvoj družbenih omrežij, aplikacij za neposredno sporočanje in druge oblike digitalne komunikacije so pomembno vplivali tudi na pojav novih oblik spletnega nadlegovanja, psihološkega pritiska in digitalnih groženj. Komunikacija v digitalnem okolju danes pogosto presega klasične oblike neposrednih groženj, saj lahko različne oblike ponavljajoče se komunikacije, nadzorovanja ali manipulativnega komuniciranja pri posamezniku ustvarjajo občutek stalne ogroženosti tudi brez neposredno izraženih groženj. Prav zaradi tega se slovenska sodna praksa vse pogosteje srečuje s primeri, kjer je treba presojati pomen komunikacije v širšem digitalnem in psihološkem kontekstu.

V sodobnem digitalnem okolju posamezna sporočila pogosto sama po sebi ne vsebujejo neposrednih groženj ali jasno izraženih nasilnih namenov, vendar lahko v širšem komunikacijskem kontekstu predstavljajo obliko zastraševanja, psihološkega pritiska ali nadlegovanja. Prav zaradi tega postaja pri sodobnem kazenskopravnem odločanju vse pomembnejše vprašanje celovite interpretacije komunikacije in razumevanja širšega odnosa med posamezniki.

V primeru VSRS I Ips 53384/2014 je sodišče poudarilo, da je treba elektronsko komunikacijo vedno presojati celostno in ne zgolj na podlagi posameznih izoliranih izjav. Pri presoji so bili pomembni predvsem pogostost komunikacije, način izražanja, stopnjevanje komunikacijskega pritiska, predhodni odnos med osebo ter psihološki učinek komunikacije na oškodovanca. Takšen pristop potrjuje, da sodobna sodna praksa pri interpretaciji digitalnih komunikacij vse bolj sledi psihološkim in komunikacijskim značilnostim digitalnega okolja.

Sodišče je posebej opozorilo, da sodobne digitalne komunikacije pogosto vključujejo implicitne pomene, ironične izraze, prikrite oblike pritiskov in posredne oblike zastraševanja, zaradi česar njihova interpretacija zahteva širše razumevanje komunikacijskega konteksta. Posamezne izjave pogosto pridobijo pravi pomen šele v povezavi s predhodno komunikacijo, zgodovino odnosa med posamezniki, načinom stopnjevanja komunikacije in psihološkim učinkom komunikacije na naslovnika. Takšna presoja je vsebinsko zelo podobna temeljnemu izhodišču forenzične lingvistike, ki poudarja, da pomen komunikacije ni ločen od okoliščin, v katerih komunikacija nastaja.

Pomembna ugotovitev obravnavanega primera je tudi dejstvo, da lahko ponavljajoča se elektronska komunikacija postopoma ustvarja občutek ogroženosti, psihološke obremenitve ali strahu, čeprav posamezna sporočila sama po sebi ne vsebujejo neposrednih groženj. Psihološki pritisk se lahko v digitalnem okolju ustvari postopoma prek dolgotrajnega stopnjevanja komunikacije, ponavljajočih se sporočil ali ustvarjanja občutka stalne prisotnosti storilca v življenju oškodovanca. Prav zaradi tega sodobna sodna praksa vse pogosteje poudarja pomen psihološkega in kontekstualnega razumevanja digitalne komunikacije.

Obravnavani primer je pomemben tudi z vidika razumevanja posebnosti digitalnega komunikacijskega okolja. Elektronska komunikacija pogosto ne vsebuje neverbalnih elementov komunikacije, kot so ton govora, mimika ali telesna govorica. Posledično lahko posamezna komunikacija deluje bistveno bolj agresivno ali zastrašujoče, kot bi bila razumljena v neposrednem osebnem stiku. Hkrati pa lahko določene oblike resnega psihološkega pritiska zaradi kratke in fragmentirane strukture digitalne komunikacije na prvi pogled delujejo manj problematično, kot so v resnici.

Takšne okoliščine povečujejo tudi nevarnost napačne interpretacije komunikacije ali pretirano subjektivne presoje njenega pomena. Prav zaradi tega mora biti interpretacija spornih digitalnih komunikacij metodološko previdna, strokovno preverljiva in povezana s širšim komunikacijskim kontekstom konkretnega primera. Posamezne komunikacije namreč ni

mogoče pravilno razumeti brez poznavanja odnosa med sogovorniki, predhodne komunikacije, časovnega poteka komunikacijskih dejanj in psiholoških okoliščin konkretnega primera.

Primer potrjuje tudi vse večji pomen elektronske komunikacije kot dokaznega gradiva v sodobnih kazenskih postopkih. Digitalna komunikacija danes pogosto predstavlja neposreden dokaz o odnosih med posamezniki, zaustavitvi konflikta, psihološkem pritisku ali komunikacijskem namenu posameznika. Hkrati pa takšni primeri opozarjajo tudi na potrebo po strokovno utemeljeni in interdisciplinarni interpretaciji komunikacijskih dokazov, ki morajo poleg pravnih elementov uporabiti tudi psihološke, jezikovne in komunikacijske značilnosti sodobnega digitalnega okolja.

Pomembno vprašanje, ki ga odpira obravnavani primer, predstavlja tudi razmerje med svobodo izražanja in pravnim varstvom posameznika pred spletnim nadlegovanjem ter psihološkim nasiljem. V digitalnem okolju meja med konfliktno komunikacijo, izražanjem mnenj in protipravnim psihološkim pritiskom pogosto ni popolnoma jasna. Prav zaradi tega mora biti sodna presoja vedno povezana z načelom sorazmernosti, kritično analizo konkretnega primera ter previdnim razlikovanjem med komunikacijsko dopustnim ravnanjem in ravnanjem, ki pri posamezniku povzroča občutek strahu, ogroženosti ali psihološke stiske.

Primer VSRS I Ips 53384/2014 dodatno potrjuje, da bodo zaradi nadaljnje digitalizacije družbe vprašanja interpretacije elektronskih komunikacij v prihodnosti postala vse pomembnejši del sodobnega vojaškega prava, kriminalistike in forenzične lingvistike. Sodobno kazenskopravno odločanje bo zato vse bolj odvisno od sposobnosti razumevanja psiholoških, jezikovnih in komunikacijskih značilnosti digitalnega okolja ter od metodološko previdne interpretacije elektronskih komunikacijskih dokazov.

3.3.4 Primer interpretacije sovražnega govora in komunikacijskega konteksta v slovenski sodni praksi

Pomemben primer slovenske sodne prakse na področju tolmačenja spornih komunikacij predstavlja odločitev Višjega sodišča v Ljubljani v primeru II Kp 24631/2010, ki se nanaša na vprašanje javnega spodbujanja sovraštva prek spletnih komunikacij. Primer je pomemben predvsem zaradi poudarka na širšem komunikacijskem in družbenem kontekstu pri presoji pomena spornih izjav, kar predstavlja eno temeljnih izhodišč sodobne forenzične lingvistike.

V obravnavanem primeru je sodišče presojalo komunikacijo, objavljeno v spletnem okolju, ki je vsebovala žaljive, agresivne in potencialno sovražne izraze do določenih družbenih skupin. Pri presoji sodišče ni izhajalo zgolj iz dobesednega pomena posameznih besed ali izjav, temveč predvsem iz načina izražanja, širšega družbenega konteksta, možnega vpliva komunikacije na javnost ter stopnje ogroženosti posameznikov ali družbenih skupin. Takšen pristop potrjuje, da sodobna sodna praksa pri interpretaciji spornih komunikacij vse pogosteje presega zgolj formalno jezikovno razlago posameznih izjav.

Pomembna ugotovitev primera je, da lahko komunikacija v digitalnem okolju zaradi načina širjenja informacij doseže javnost ter ima zaradi možnosti anonimnega delovanja širši družbeni vpliv kot tradicionalne oblike komunikacije. Elektronska komunikacija lahko zato predstavlja pomemben dejavnik pri širjenju sovraštva, diskriminacije ali psihološkega pritiska na posamezne družbene skupine. Prav zaradi tega postaja vprašanje interpretacije spletne komunikacije vse pomembnejši del sodobnega kazenskopravnega odločanja.

Sodišče je posebej poudarilo, da je treba pri presoji spornih spletnih komunikacij upoštevati tudi okoliščine objave, način izražanja, ponavljanje spornih vsebin, namen komunikacije ter potencialni učinek komunikacije na javnost. Posamezne izjave namreč pogosto pridobijo drugačen pomen šele v povezavi s širšim komunikacijskim okoljem, predhodno komunikacijo ali načinom stopnjevanja komunikacijskega pritiska. Takšna presoja je vsebinsko zelo podobna temeljnemu izhodišču forenzične lingvistike, ki poudarja pomen kontekstualne interpretacije jezika in komunikacije.

Obravnavani primer opozarja tudi na nevarnost napačne interpretacije spletnih komunikacij. Digitalna komunikacija pogosto ne vsebuje neverbalnih elementov, kot so ton govora, mimika ali telesna govorica, zaradi česar lahko posamezne izjave delujejo bolj agresivno ali sovražno, kot bi bile razumljene v neposredni osebni komunikaciji. Prav zaradi tega mora biti interpretacija spornih komunikacij metodološko previdna, strokovno utemeljena in povezana s širšim komunikacijskim ter družbenim kontekstom konkretnega primera.

Primer II Kp 24631/2010 tako trdi, da sodobna slovenska sodna praksa pri tolmačenju spletnih komunikacij vse pogosteje sledi psihološkim, družbenim in komunikacijskim značilnostim digitalnega okolja. Medtem primer kaže, da elektronske komunikacije predstavljajo pomemben vir dokaznega gradiva v sodobnih kazenskih postopkih ter da njihova interpretacija zahteva interdisciplinaren pristop, ki povezuje pravo, psihologijo komunikacije, kriminalistiko in temeljna izhodišča forenzične lingvistike.

3.3.5 Primer anonimne spletne komunikacije in identifikacije avtorstva v slovenski sodni praksi

Pomemben primer sodobne slovenske sodne prakse predstavlja tudi obravnavo anonimnih spletnih komunikacij in vprašanj identifikacije avtorstva digitalnih sporočil. V primeru VSRS I Ips 44415/2010 je sodišče obravnavalo vprašanje dokazovanja identitete storilca pri elektronski komunikaciji, objavljeni v spletnem okolju, ter pomen povezovanja različnih komunikacijskih in tehničnih dokazov pri ugotavljanju avtorstva spornih vsebin.

Primer je pomemben predvsem zato, ker poudarja, da identitete avtorja elektronske komunikacije pogosto ni mogoče ugotoviti zgolj na podlagi tehničnih podatkov ali posamezne komunikacije, temveč predvsem s celovitim povezovanjem različnih okoliščin konkretnega primera. Sodišče je pri presoji uporabljalo vsebinsko komunikacijo, način izražanja, časovno povezanost komunikacijskih dejanj, povezavo med uporabniškimi računi ter druge posredne komunikacijske in tehnične podatke.

Pomembna ugotovitev primera je, da anonimnost digitalnega okolja bistveno otežuje dokazovanje identitete posameznika in nevarnosti napačne identifikacije avtorstva komunikacije. Elektronska komunikacija namreč pogosto omogoča uporabo lažnih profilov, prikrivanje identitete, uporabo tujih naprav ali anonimnih uporabniških računov. Prav zaradi tega sodobno kazenskopravno odločanje vse pogosteje zahteva interdisciplinarno povezovanje digitalne forenzike, kriminalistike, jezikovne analize in analize komunikacijskega konteksta.

Sodišče je posebej poudarilo, da posamezne elektronske komunikacije ni mogoče obravnavati izolirano, temveč v povezavi s širšim komunikacijskim potekom in drugimi dokazi konkretnega primera. Takšen pristop je vsebinsko zelo podoben temeljnemu izhodišču forenzične lingvistike, ki poudarja, da lahko določeni jezikovni vzorci, način izražanja, ponavljajoče se slogovne značilnosti ali specifične komunikacijske navade posameznika predstavljajo pomemben podporni element pri ugotavljanju avtorstva komunikacije.

Obravnavani primer opozarja tudi na metodološke omejitve analize avtorstva digitalnih komunikacij. Jezikovne podobnosti same po sebi namreč še ne omogočajo popolnoma zanesljive identifikacije posameznika, saj lahko podobne komunikacijske vzorce uporablja več oseb, poleg tega pa se način izražanja posameznika spreminja glede na okoliščine komunikacije, čustveno stanje ali namen komunikacije. Prav zaradi tega mora biti analiza

avtorstva vedno povezana s širšim dokaznim kontekstom ter kritično presojati vse okoliščine konkretnega primera.

Primer VSRS I Ips 44415/2010 tako potrjuje vse večji pomen elektronskih komunikacijskih dokazov pri sodobnem kazenskopravnem odločanju ter kaže, da je vprašanje identifikacije avtorstva digitalnih komunikacij pomembno področje povezovanja pravic, kriminalistike, digitalne forenzike in forenzične lingvistike v sodobnem digitalnem okolju.

3.3.6 Primer javnega spodbujanja sovraštva v slovenski sodni praksi

Pomemben in medijsko izpostavljen primer slovenske sodne prakse predstavlja odločitev Vrhovnega sodišča Republike Slovenije glede kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti po 297. členu Kazenskega zakonika. Primer je pomemben predvsem zato, ker je sodišče podrobneje opredelilo mejo med svobodo izražanja in pravno relevantnim sovražnim govorom ter poudarilo pomen širšega komunikacijskega in družbenega konteksta pri interpretaciji spornih izjav.

Vrhovno sodišče je poudarilo, da vsaka žaljiva, konfliktna ali izzivalna komunikacija še ne predstavlja kaznivega dejanja sovražnega govora. Za kazenskopravno relevantno ravnanje mora biti podana tudi konkretna možnost ogrožanja javnega reda, spodbujanja nasilja ali ustvarjanja nestrpnosti do določene družbene skupine. Pri presoji komunikacije zato ni bil odločilen zgolj dobesedni pomen posameznih besed ali izjav, temveč predvsem način izražanja, okoliščine objave, širši družbeni kontekst ter potencialni učinek komunikacije na javnost.

Primer je pomemben tudi z vidika sodobnega digitalnega okolja, saj se velik del spornih komunikacij danes pojavlja prav na družbenih omrežjih, spletnih portalih in drugih oblikah elektronskih komunikacij. Takšna komunikacija lahko zaradi hitrosti širjenja informacij, množičnega dosega in možnosti anonimnega delovanja bistveno poveča vpliv spornih izjav na javnost. Prav zaradi tega sodobna sodna praksa vse pogosteje poudarja potrebo po previdni, kontekstualni in metodološko utemeljeni interpretaciji digitalnih komunikacij.

Sodišče je posebej opozorilo tudi na nevarnost pretirane široke razlage sovražnega govora. Pretirano represivna interpretacija spornih komunikacij bi lahko nesorazmerno posegla v pravico do svobode izražanja, ki predstavlja eno temeljnih človekovih pravic v demokratični družbi. Prav zaradi tega mora biti presoja spornih komunikacij vedno povezana s kritično

analizo konkretnega primera, dejanskega komunikacijskega učinka in širšega družbenega konteksta komunikacije.

Obravnavani primer je pomemben tudi za področje forenzične lingvistike, saj potrjuje, da interpretacija spornih komunikacij ni zgolj jezikovno vprašanje, temveč vključuje tudi psihološke, družbene in pravne elemente komunikacije. Pomen posamezne izjave je pogosto mogoče pravilno razumeti šele v povezavi s širšim komunikacijskim okoljem, načinom izražanja in konkretnimi okoliščinami primera.

Primer tako potrjuje vse večji pomen elektronskih komunikacijskih dokazov v sodobnem kazenskopravnem odločanju ter poudarja, da sodobna sodna praksa pri interpretaciji digitalnih komunikacij vse pogosteje uporablja širši interdisciplinarni pristop, ki povezuje pravo, psihologijo komunikacije, kriminalistiko in temeljna izhodišča forenzične lingvistike.

Slika 1: Ključni elementi presoje spornih digitalnih komunikacij

Vir: Lasten analitični prikaz na podlagi Coulthard et al. (2017), Gibbons (2003) in slovenske sodne prakse.

3.4 *Anonimnost in ugotavljanje avtorstva*

Med najpomembnejšimi nalogami sodobne forenzične lingvistike sta ugotavljanje avtorstva spornih besedil in analiza anonimnih komunikacij. Razvoj digitalnih komunikacijskih tehnologij bistveno povečuje anonimno komuniciranje, uporabo lažne identitete ter prikrivanje identitete posameznikov, zaradi česar postaja vprašanje ugotavljanja avtorstva vse

pomembnejše v sodobnem kriminalističnem preiskovanju. Analize avtorstva se danes uporabljajo predvsem pri anonimnih grožnjah, izsiljevalskih sporočilih, spornih elektronskih komunikacijah, spletnih goljufijah in komunikacijah prek lažnih profilov.

Sodobno digitalno okolje posameznikom omogoča uporabo anonimnih računov, začasnih profilov v različnih tehnikah prikrivanja identitete, zaradi česar klasične metode identifikacije pogosto niso več dovolj učinkovite. Posledično se preiskovalni organi vse pogosteje srečujejo z vprašanjem, ali je mogoče na podlagi jezikovnih in komunikacijskih značilnosti določene komunikacije ugotoviti ali vsaj verjetno oceniti identiteto avtorja spornega besedila. Prav zaradi tega postajajo jezikovne analize pomembni podporni element sodobnega digitalnega preiskovanja.

Pri ugotavljanju avtorstva se najpogosteje uporabljajo stilometrične metode, ki temeljijo na primerjanju slogovnih značilnosti komunikacije. Takšne analize izhajajo iz predpostavk, da posamezniki pri pisanju pogosto uporabljajo določene ponavljajoče se jezikovne in komunikacijske vzorce, ki lahko predstavljajo pomemben element pri primerjanju različnih besedil. Namen stilometrične analize je predvsem ugotavljanje podobnosti med komunikacijami ter preverjanje možnosti, da je več spornih besedil ustvarila ista oseba.

Analiza avtorstva lahko vključuje izbiro besed, način oblikovanja stavkov, uporabo ločil, pravopisne značilnosti, komunikacijske navade, uporabo okrajšav, ponavljanje določenih izrazov in druge slogovne posebnosti posameznega avtorja. Raziskovalci lahko analizirajo tudi značilne slovnične napake, uporabo pogovornih izrazov ali druge individualne značilnosti pisnega izražanja. Takšne značilnosti pogosto predstavljajo določen komunikacijski »podpis« posameznika, ki lahko pomaga pri primerjalni analizi spornih komunikacij.

Pomembno področje predstavlja tudi analiza komunikacijskih navad posameznikov. Pri tem se raziskujejo načini odzivanja v komunikaciji, dolga sporočila, stopnja formalnosti izražanja, načini stopnjevanja konflikta ter uporaba čustveno obarvanega jezika. Takšne metode so posebej pomembne pri analizi spletnih groženj, anonimnih profilov in drugih oblik digitalne komunikacije, kjer tehnične metode identifikacije pogosto ne zagotavljajo zadostne zanesljivosti.

Grant (2013) opozarja, da takšne metode temeljijo predvsem na ocenjevanju podobnosti komunikacijskih vzorcev, ne pa na absolutni identifikaciji posameznika. Stilometrična analiza ne zahteva popolnoma zanesljive identitete posameznika, temveč temelji na statistični in verjetnostni oceni podobnosti med komunikacijami. Prav zaradi tega rezultatov

forenzičnolingvističnih analiz ni mogoče obravnavati kot absolutno zanesljivega dokaza identitete, temveč predvsem kot podporni strokovni element pri kriminalističnem preiskovanju.

Coulthard, Johnson in Wright (2017) poudarjajo, da je pri ugotavljanju avtorstva pomembna metodološka skrb, saj je jezik izrazito dinamičen v prilagodljivem sistemu. Posamezniki lahko zavestno ali nezavedno spreminjajo svoj način izražanja glede na okoliščine komunikacije, psihološko stanje, družbeno okolje ali komunikacijski namen. Na slog komunikacije lahko vplivajo tudi stopnja konflikta, čustvena obremenjenost, uporaba različnih digitalnih platform ali želja posameznika po prikrivanju identitete.

Pomembna omejitev ugotavljanja avtorstva je tudi dejstvo, da posamezniki pogosto prilagajajo komunikacijski slog glede na komunikacijsko okolje. Posameznik lahko v formalni elektronski pošti uporablja drugačen slog pisanja kot pri komunikaciji prek družbenih omrežij ali v aplikaciji za neposredno sporočanje. Komunikacijske značilnosti se lahko razlikujejo tudi glede na starost, stopnjo izobrazbe, kulturno okolje, psihološko stanje ali stopnjo digitalne pismenosti posameznika.

Dodatno težavo predstavlja tudi dejstvo, da storilci pogosto namerno spreminjajo način pisanja, uporabljajo drugačne jezikovne vzorce ali poskušajo posnemati slog drugih oseb z namenom oteževanja identifikacije. V digitalnem okolju lahko posamezniki uporabljajo tudi avtomatizirane prevajalnike, orodja umetne inteligence ali druge digitalne pripomočke, ki jih je mogoče uporabiti za jezikovne značilnosti komunikacije. Takšne okoliščine določajo zanesljivost stilometričnih analiz ter poudarjajo potrebo po previdni interpretaciji rezultatov.

Pomembno omejitev predstavlja tudi kratkost sodobnih digitalnih komunikacij. Elektronska sporočila, SMS-komunikacije ali komunikacija prek aplikacij za neposredno sporočanje pogosto vsebujejo zelo malo besedila, zaradi česar je količina razpoložljivih jezikovnih podatkov pogosto premajhna za zanesljivo stilometrično analizo. Krajša komunikacijska besedila vsebujejo manj individualnih slogovnih značilnosti, kar pomeni zanesljivost primerjalne analize in nevarnost napačnega sklepanja.

Elektronska komunikacija je pogosto tudi zelo neformalna, fragmentirana in občutljiva hitra izmenjava informacij. Posledično sodobne digitalne komunikacije pogosto vsebujejo okrajšave, emotikone, pogovorne izraze ali nedokončane postavke, ki lahko otežujejo standardizirano jezikovno analizo. Prav zaradi tega je pri analizi sodobnih digitalnih

komunikacij treba upoštevati posebnosti digitalnega komunikacijskega okolja in omejitve klasičnih jezikoslovnih metod.

Kljub omejitvam lahko primerjalna analiza komunikacije predstavlja pomemben podporni element pri kriminalističnem preiskovanju, povezovanju komunikacij, analizi spletnih groženj in preverjanju anonimnih komunikacij. Forenzičnolingvistične metode lahko pomagajo pri zoževanju kroga osumljencev, preverjanju avtentičnosti komunikacije ali ugotavljanju povezav med različnimi komunikacijskimi dogodki. Njihova največja vrednost je pogosto ravno v povezovanju različnih komunikacijskih podatkov pri ustvarjanju širše analitične slike konkretnega primera.

Pomembno vprašanje pri ugotavljanju avtorstva predstavlja tudi nevarnost pretirane subjektivne interpretacije rezultatov analize. Ker področje forenzične lingvistike še vedno nima popolnoma enotnih metodoloških standardov, obstaja nevarnost, da bi bile določene podobnosti v komunikaciji interpretirane preširoko ali brez zadostne statistične podlage. Prav zaradi tega mora biti uporabljena metoda ugotavljanja avtorstva metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični sodni presoji.

Razvoj umetne inteligence in sodobnih računalniško podprtih metod je pomembno vplival tudi na področje analize avtorskih komunikacij. Sodobni sistemi omogočajo hitro analizo večjih količin besedil, statistično primerjanje komunikacijskih vzorcev ter prepoznavanje določenih slogovnih značilnosti posameznika. Kljub temu avtomatizirane metode pogosto ne morejo popolnoma razumeti širšega komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov ali psiholoških komunikacijskih značilnosti. Prav zaradi tega sodobne računalniško podprte metode ne morejo popolnoma nadomestiti strokovne presoje človeka, temveč predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah.

Anonimnost in ugotavljanje avtorstva danes predstavlja eno pomembnejših področij sodobne forenzične lingvistike. Zaradi vse večje količine digitalnih komunikacij in razvoja anonimnih spletnih platform postajajo metode analize komunikacijskih vzorcev vse pomembnejši del sodobnega kriminalističnega preverjanja. Hkrati pa razvoj tega področja odpira tudi vprašanja glede metodološke analize zanesljivosti, varstva zasebnosti, dokaznih vrednosti jezikovnih analiz ter odgovorne uporabe sodobnih tehnologij pri ugotavljanju identitete posameznika v digitalnem okolju.

Tabela 3-b: Omejitev forenzične lingvistike

Omejitev	**Vpliv na analizo**
Kratkost digitalnih komunikacij	Manj zanesljiva stilometrična analiza
Pomanjkanje komunikacijskega konteksta	Večja možnost napačne interpretacije
Spreminjanje sloga pisanja	Težja identifikacija avtorstva
Subjektivnost interpretacije	Omejena objektivnost analiz
Omejitve umetne inteligence	Nezmožnost popolnega razumevanja konteksta
Anonimnost digitalnega okolja	Oteženo povezovanje komunikacij

Vir: Lasten prikaz na podlagi Grant (2013), Coulthard et al. (2017).

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 *Metodologija raziskovanja*

Empirični del diplomskega dela temelji na kvalitativnem raziskovalnem pristopu, ki omogoča poglobljeno analizo komunikacijskih, pravnih in metodoloških vprašanj forenzične lingvistike v sodobnem digitalnem okolju. Izbrani pristop je bil uporabljen predvsem zaradi interdisciplinarne narave obravnavanega področja, saj raziskovanje povezuje elemente jezikoslovja, kazenskega prava, kriminalistike, digitalne forenzike in psihologije komunikacije. Kvalitativna metodologija omogoča širše razumevanje interpretacije spornih komunikacij ter metodoloških omejitev sodobnih forenzičnolingvističnih analiz.

Raziskava vključuje analizo domače in tuje strokovne literature, primerjalnopravni pristop, analizo strokovnega intervjuja ter interpretacijo primerov komunikacijskih analiz. Teoretični del temelji predvsem na proučevanju literature s področja forenzične lingvistike, kazenskega prava, digitalnih dokazov in sodobnih komunikacijskih analiz. Uporabljena so bila dela domačih in tujih avtorjev, ki obravnavajo vprašanja dokazne vrednosti jezikovne analize, interpretacije spornih komunikacij, elektronskih dokazov ter metodoloških omejitev analize digitalne komunikacije.

Pomemben del raziskovanja predstavlja analizo slovenske sodne prakse, predvsem primerov, povezanih z elektronsko komunikacijo, grožnjami, spletnim nadlegovanjem, komunikacijskimi dokazi in vprašanji zasebnosti komunikacijskih podatkov. Analiza sodne prakse omogoča vpogled v način, kako slovenska sodišča razumejo komunikacijski kontekst, psihološki učinek komunikacije ter dokazno vrednost elektronske komunikacije v sodobnem kazenskem postopku. Poleg tega omogoča tudi primerjavo med teoretičnimi izhodišči forenzične lingvistike in uporabo komunikacijskih dokazov v pravni praksi.

Namen raziskave je bil preučiti uporabnost forenzične lingvistike v sodobnem kazenskem postopku, dokazno vrednost komunikacijske analize, metodološke omejitve analize komunikacije ter vpliv digitalnega okolja na sodobno kazenskopravno dokazovanje. Raziskava se osredotoča predvsem na interpretacijo elektronskih komunikacij, analizo spletnih groženj, ugotavljanje avtorstva spornih besedil ter razmerje med učinkovitim preiskovanjem kazenskih dejanj in varstvom človekovih pravic v digitalnem okolju.

V okviru raziskave je bil izveden tudi polstrukturirani intervju z detektivom Silvom Petkom, univ. dipl. prav. Namen intervjuja je bil pridobiti praktičen vpogled v uporabo komunikacijskih dokazov, zbiranje informacij, zakonodajne omejitve detektivske dejavnosti ter vpliv digitalnega okolja na sodobno preverjanje. Polstrukturirana oblika intervjuja je dovoljena s kombinacijo predhodno pripravljenih vprašanj ter dodatnih pojasnil glede praktičnih problemov preiskovanja elektronske komunikacije.

Intervju je bil izveden 28. 4. 2026 med 10.00 in 11.45 v prostorih detektivov v Hočah. Intervjuvanec je soglašal z uporabo intervjuja za raziskovalne namene diplomskega dela. Pri izvedbi intervjuja so bila upoštevana temeljna etična načela raziskovalnega dela, predvsem prostovoljnost sodelovanja, varovanje osebnih podatkov in uporaba informacij izključno za namen priprave diplomskega dela.

Pomemben del empiričnega raziskovanja predstavljajo tudi ilustrativni primeri stilometrične analize, interpretacije groženj, primerjalne analize komunikacij ter modela forenzičnolingvistične analize komunikacije. Namen predstavljenih primerov ni prikaz dejanskih kazenskih postopkov ali konkretnih osebnih podatkov, temveč ponazoritev metodoloških pristopov, raziskovalnih možnosti in omejitev sodobnih forenzičnolingvističnih analiz.

Raziskava temelji tudi na kritični metodološki refleksiji omejitev forenzične lingvistike. Posebna pozornost je namenjena vprašanju interpretativnosti jezikovne analize, nevarnosti subjektivne presoje komunikacije, omejevanju stilometričnih metod, problemu kratkosti sodobnih digitalnih komunikacij ter vprašanju zanesljivosti avtomatizirane analize komunikacijskih podatkov. Namen raziskovanja ni bil dokaz absolutne zanesljivosti forenzične lingvistike, temveč kritična analiza njenih raziskovalnih možnosti, dokazne uporabnosti in metodoloških omejitev v sodobnem pravnem okolju.

Pri raziskovanju je bil uporabljen tudi primerjalni pristop med teoretičnimi izhodišči forenzične lingvistike in značilnostmi sodobne digitalne komunikacije. Posebna pozornost je bila namenjena vprašanju, kako razvoj družbenih omrežij, aplikacij za neposredno sporočanje in umetne inteligence vpliva na sodobne metode analize komunikacijskih dokazov ter na razumevanje komunikacijskega konteksta v kazenskopravnem postopku.

Model osnovnega poteka forenzičnolingvistične analize komunikacije je prikazan v Prilogi F. Model prikazuje temeljne faze analize spornih komunikacij, od zbiranja komunikacijskih podatkov in določanja komunikacijskega konteksta do interpretacije jezikovnih značilnosti,

primerjalne analize komunikacijskih vzorcev ter kritične presoje rezultatov analize. Namen modela je sistematična ponazoritev osnovnih metodoloških korakov sodobne forenzičnolingvistične analize komunikacije.

Tabela 4-a: Metodologija raziskovanja

Raziskovalna metoda	**Namen uporabe**
Analiza literature	Teoretična opredelitev forenzične lingvistike
Analiza sodne prakse	Interpretacija komunikacijskih dokazov
Polstrukturirani intervju	Praktični vpogled v preiskovanje
Primerjalna analiza komunikacij	Prikaz metod analiziranja besedil
Kritična metodološka refleksija	Analiza omejitev forenzične lingvistike

Vir: Lasten prikaz.

4.2 *Intervju z detektivom Silvom Petkom*

V okviru raziskave je bil izveden polstrukturirani intervju z detektivom Silvom Petkom, univ. dipl. prav., z namenom pridobitve praktičnega vpogleda v uporabo komunikacijskih dokazov pri sodobnem preiskovanju. Intervju predstavlja pomemben empirični del raziskave, saj omogoča povezovanje teoretičnih izhodišč forenzične lingvistike z značilnostmi sodobnega preiskovalnega dela v digitalnem okolju.

Ugotovitve intervjuja potrjujejo, da danes elektronske komunikacije predstavljajo enega ključnih elementov sodobnih preiskovalnih postopkov, predvsem pri spletnih grožnjah, goljufijah, konfliktih na družbenih omrežjih, anonimnih komunikacijah, izsiljenih ter drugih oblikah digitalno podprtih kaznivih ravnanj. Elektronski komunikacijski podatki pogosto predstavljajo pomemben vir informacij o odnosih med posamezniki, stopnjevanju konflikta, komunikacijskem namenu ter psiholoških značilnostih komunikacije.

Intervjuvanec pojasnjuje, da sodobni primeri vse pogostejše vključujejo komunikacijo prek aplikacij za neposredno sporočanje, elektronske pošte, družbenih omrežij, anonimnih profilov

in drugih oblik digitalne komunikacije. Takšne komunikacije pogosto vsebujejo prepoznavne komunikacijske vzorce posameznika, zaradi česar lahko predstavljajo pomemben podporni element pri sodobnem preiskovanju. Hkrati pa digitalno okolje zaradi anonimnosti hitrega širjenja informacij in možnosti prikrivanja identitete bistveno ocenjuje ugotavljanje komunikacij dejanskega avtorstva ter presojo verodostojnosti komunikacijskih podatkov.

Intervju dodatno potrjuje, da sodobna komunikacija pogosto vsebuje psihološke elemente, manipulativne vzorce, implicitne pomene in značilne komunikacijske navade posameznika. Posamezne komunikacije pogosto ne vsebujejo neposredno izraženih groženj ali jasno spornih izjav, vendar lahko v širšem komunikacijskem kontekstu predstavljajo obliko psihološkega pritiska, zastraševanja ali manipulativnega ravnanja. Takšne ugotovitve potrjujejo temeljna izhodišča forenzične lingvistike, ki poudarjajo, da pomen komunikacije ni odvisen zgolj od dobesednega pomena posameznih besed, temveč predvsem od širšega komunikacijskega, psihološkega in družbenega konteksta.

Posebej pomembna ugotovitev intervjuja je vprašanje zakonitosti zbiranja informacij, omejitev posegov v zasebnost, pravilnega dokumentiranja dokazov ter metodološke natančnosti pri interpretaciji komunikacijskih podatkov. Intervjuvanec poudarja, da lahko nepravilno pridobljeni ali neustrezno dokumentirani komunikacijski podatki povzročijo pomembne procese in dokazne težave v nadaljnjih postopkih. Prav zaradi tega mora biti zbiranje komunikacijskih dokazov vedno povezano z zakonitostjo postopkov, spoštovanjem človekovih pravic ter kritično presojo dokazne vrednosti posameznih komunikacijskih podatkov.

Pomemben del intervjuja predstavlja tudi vprašanje razmerja med detektivsko dejavnostjo, kazenskim pravom in pravico do zasebnosti. Intervjuvanec poudarja, da detektivi nimajo pooblastil za prisluškovanje, posege v elektronske komunikacije ali pridobivanje prometnih podatkov brez ustrezne pravne podlage. Takšne omejitve predstavljajo pomemben del varstva komunikacijske zasebnosti posameznika ter uporabljajo nesorazmerne posege v človekove pravice v okviru zasebnega preiskovanja.

Ugotovitve intervjuja potrjujejo tudi dejstvo, da sodobno preverjanje elektronskih komunikacij zahteva izrazito interdisciplinaren pristop. Pri interpretaciji komunikacijskih podatkov se pogosto prepletajo elementi kazenskega prava, kriminalistike, digitalne forenzike, psihologije komunikacije in forenzične lingvistike. Analiza komunikacijskih dokazov presega zgolj tehnično zbiranje podatkov ter zahteva širše razumevanje

komunikacijskega konteksta, psihološkega vpliva komunikacije in metodološke omejitve analize digitalne komunikacije.

Intervju dodatno kaže, da digitalno okolje postopoma spreminja naravo sodobnega preiskovanja. Elektronske komunikacije danes pogosto predstavljajo neposreden odraz medosebnih odnosov, konfliktov, psiholoških pritiskov in komunikacijskih vzorcev posameznikov. Posledično postaja razumevanje jezika, komunikacijskih navad in psiholoških značilnosti komunikacije vse pomembnejši del sodobnega kriminalističnega in detektivskega dela.

Analiza intervjuja tako potrjuje pomembno povezavo med detektivsko dejavnostjo, kazenskim pravom, pravico do zasebnosti, zakonitostjo dokazov ter sodobnimi metodami analize komunikacijskih podatkov. Hkrati potrjuje tudi vse večji pomen forenzične lingvistike kot podpornega interdisciplinarnega področja pri sodobnem tolmačenju elektronske komunikacije in komunikacijskih dokazov v digitalnem okolju.

4.3 *Analiza ugotovitev raziskave*

Rezultati raziskav kažejo, da forenzična lingvistika predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja in interpretacije komunikacijskih dokazov v digitalnem okolju. Analiza strokovne literature, slovenske sodne prakse, izvedenega intervjuja in ilustrativnih primerov komunikacijskih analiz kaže, da elektronske komunikacije predstavljajo enega ključnih virov dokaznega gradiva pri sodobnem kriminalističnem preiskovanju. Zaradi vse večje digitalizacije družbe se pomembni deli medosebne komunikacije odvijajo v elektronskem okolju, kar neposredno vpliva tudi na sodobne metode zbiranja, analiziranja in vrednotenja dokazov v kazenskem postopku.

Raziskava kaže, da digitalizacija komunikacij postopoma spreminja tudi naravo kazenskopravnega dokazovanja. Elektronske komunikacije ne predstavljajo več zgolj dodatnega dokaznega sredstva, ampak pogosto osrednji vir informacij o odnosih med posamezniki, psihološkim pritiskom in komunikacijskim namenom storilca. Takšne komunikacije pogosto vsebujejo pomembne psihološke, komunikacijske in vedenjske značilnosti posameznika, zaradi česar imajo pomembno vlogo pri sodobnem preiskovanju kaznivih dejanj. Poleg tega digitalno okolje zaradi anonimnosti hitrega širjenja informacij in

možnosti prikrivanja identitete ustvarja nove metodološke, dokazne in pravne izzive pri interpretaciji komunikacijskih podatkov.

Ugotovitve raziskave kažejo, da analiza komunikacije pogosto presega zgolj jezikovno razlago posameznih besed ali stavkov. Sodobna interpretacija komunikacijskih dokazov vključuje tudi psihološke elemente komunikacije, presojo implicitnih pomenov, analizo komunikacijskega konteksta, razumevanje odnosov med sogovorniki ter prepoznavanje značilnih komunikacijskih vzorcev posameznika. Posamezna komunikacija pogosto pridobi dejanski pomen šele v povezavi s širšim komunikacijskim okoljem, predhodno komunikacijo, odnosom med osebo ter psihološkim učinkom komunikacije na naslovnika.

Pomembna ugotovitev raziskave je, da pomen komunikacije ni odvisen le od posameznih besed, temveč predvsem od širšega komunikacijskega konteksta, okoliščin komunikacije, psihološkega ozadja in odnosa med sogovorniki. Takšne ugotovitve potrjujejo stališča Gibbonsa (2003), ki poudarja izrazito kontekstualno naravo komunikacije ter opozarja, da komunikacijskih izjav ni mogoče pravilno interpretirati brez širšega razumevanja okoliščin, v katerih komunikacija nastaja. Raziskava tako kaže, da sodobna forenzična lingvistika temelji predvsem na celostni interpretaciji komunikacije in ne zgolj na izolirani analizi posameznih izrazov ali stavčnih struktur.

Analiza raziskave potrjuje tudi pomembne metodološke omejitve forenzičnolingvističnih metod, ki jih poudarjajo Grant (2013) ter Coulthard, Johnson in Wright (2017), ki opozarjajo na interpretativno naravo jezikovnih analiz. Stilometrične in primerjalne komunikacijske analize temeljijo predvsem na ocenjevanju podobnosti komunikacijskih vzorcev ter verjetnostni presoji slogov značilnih besedil, ne pa na absolutni identifikaciji posameznika ali popolnem objektivnem dokazovanju identitete brez povezave z drugimi dokaznimi elementi.

Grant (2013) poudarja, da je treba rezultate stilometrične analize vedno interpretirati previdno in v povezavi z drugimi dokaznimi elementi konkretnega primera. Posamezne jezikovne podobnosti same po sebi še ne dokazujejo identitete avtorja komunikacije, saj lahko na način izražanja vplivajo različni dejavniki, kot so komunikacijsko okolje, psihološko stanje posameznika, stopnja konflikta, namen komunikacije ali zavestno prilagajanje komunikacijskega sloga. Takšen pristop kaže, da forenzičnolingvističnih analiz ni mogoče razumeti kot popolnoma objektivne ali matematično škodljive metode dokazovanja, temveč predvsem kot podporno strokovno metodo pri interpretaciji komunikacijskih dokazov.

Pomembna ugotovitev raziskave je tudi dejstvo, da digitalno okolje bistveno spreminja značilnosti sodobnih komunikacij. Elektronske komunikacije so tako pogosto kratke, fragmentirane, neformalne in brez širšega neverbalnega konteksta, hkrati pa vsebujejo implicitne pomene, simbolne izraze in posredna komunikacijska sporočila. Takšne značilnosti dodatno otežujejo interpretacijo komunikacije, analizo groženj, ugotavljanje avtorstva ter presojo dejanskega komunikacijskega namena posameznika. Posebej pomembno je dejstvo, da elektronske komunikacije pogosto ne vsebujejo neverbalnih elementov komunikacije, kot so ton govora, mimika ali telesna govorica, ki bi lahko bistveno vplivali na razumevanje pomena posamezne izjave.

Raziskava potrjuje tudi pomemben vpliv umetne inteligence na področje analize komunikacijskih podatkov. Avtomatizirani sistemi omogočajo hitro obdelavo velikih količin podatkov, statistično primerjanje komunikacijskih vzorcev ter prepoznavanje določenih jezikovnih značilnosti. Takšne metode lahko predstavljajo pomembno podporno orodje za analizo elektronskih komunikacij, predvsem pri obdelavi večjih količin digitalnih podatkov.

Kljub temu raziskava ugotavlja, da avtomatizirani sistemi pogosto ne razumejo širšega komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov, ironije, sarkazma ali psiholoških elementov komunikacije. Pretirano zaupanje v avtomatizirane metode lahko zmanjša kritično presojo rezultatov analize ter povzroči napačno interpretacijo komunikacijskih podatkov. Sistemi umetne inteligence zato ne morejo popolnoma nadomestiti strokovne presoje človeka, ampak predstavljajo predvsem podporno orodje pri sodobnih forenzičnolingvističnih analizah. Takšen razvoj kaže, da bodo vprašanja razmerja med avtomatizirano analizo podatkov in strokovno presojo človeka v prihodnosti predstavljala eno pomembnejših metodoloških vprašanj forenzične lingvistike.

Pomembna ugotovitev raziskave je tudi izrazito interdisciplinarna narava forenzične lingvistike. Pri interpretaciji komunikacijskih podatkov se pogosto prepletajo elementi jezikoslovja, kazenskega prava, kriminalistike, digitalne forenzike, psihologije komunikacije in varstva človekovih pravic. Analiza komunikacijskih dokazov presega zgolj tehnično obdelavo podatkov ter zahteva širše razumevanje komunikacijskih odnosov, psiholoških vplivov komunikacije in metodoloških omejitev posameznih analitičnih pristopov.

Raziskava hkrati nakazuje, da bo razvoj digitalne družbe v prihodnosti še dodatno povečal pomen analize elektronskih komunikacij. Zaradi vse večje količine digitalnih komunikacij, razvoja družbenih omrežij, anonimnih spletnih platform in uporabe umetne inteligence bodo

vprašanja interpretacije komunikacijskih podatkov postajala vse pomembnejši del sodobnega kazenskega prava, kriminalistike in digitalnega preiskovanja. Posledično bo pomen forenzične lingvistike v prihodnosti verjetno še naraščal.

Ključna ugotovitev raziskave je, da mora biti uporaba forenzičnolingvističnih metod vedno metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični sodni presoji. Forenzična lingvistika lahko predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, vendar njena uporaba zahteva natančne interpretacijske rezultate, jasno metodološko utemeljitev ter spoštovanje temeljnih pravnih in etičnih načel sodobnega kazenskega postopka.

4.4 *Primer aplikativne analize digitalne komunikacije*

Za ponazoritev praktične uporabe forenzične lingvistike je v nadaljevanju predstavljen ilustrativni primer analize digitalne komunikacije, katerega namen je prikaz metodološkega pristopa pri interpretaciji spornih elektronskih sporočil v sodobnem digitalnem okolju. Primer ne predstavlja dejanskega sodnega postopka ali konkretnega kazenskega primera, temveč metodološko ponazoritev komunikacijskih značilnosti, ki se pojavljajo pri spletnih grožnjah, psihološkem pritisku ali manipulativni komunikaciji.

Namen prikaza je predstaviti, kako forenzična lingvistika pristopa k interpretaciji komunikacijskih podatkov ter kako pomembno vlogo imajo pri takšnih analizah komunikacijski kontekst, psihološki elementi komunikacije, odnos med sogovorniki in širše okoliščine konkretnega primera. Sodobna elektronska komunikacija pogosto vsebuje implicitne pomene, simbolne izraze, prikrite oblike pritiska in posredne komunikacijske namige, zaradi česar zgolj dobesedna razlaga posameznih izjav pogosto ne omogoča pravilnega razumevanja dejanskega pomena komunikacije.

Obravnavani primer obsega serijo elektronskih sporočil med dvema osebama, pri katerih se postopoma pojavljajo elementi psihološkega pritiska, prikritih opozoril ter implicitnih oblik zastraševanja. Posamezna sporočila sama po sebi ne vsebujejo neposrednih groženj z uporabo nasilja ali izrecnih napovedi škodljivih posledic, vendar analiza širšega komunikacijskega konteksta kaže stopnjevanje konflikta in povečanje psihološkega pritiska na naslovnika komunikacije.

Primer komunikacije:

»Veš, da ni dobro, če človek ignorira opozorila.«

»Nekateri mislijo, da se jim nič ne more zgoditi.«

»Potem pa je običajno prepozno.«

Pri forenzičnolingvistični analizi takšne komunikacije niso pomembne le dobesedne vsebine posameznih izjav, temveč predvsem komunikacijski namen, psihološki učinek komunikacije ter širši odnos med sogovorniki. Posamezne izjave same po sebi ne vsebujejo neposredne napovedi nasilja ali konkretne grožnje, vendar lahko v določenem komunikacijskem kontekstu predstavljajo implicitno grožnjo ali obliko psihološkega zastraševanja.

Pomemben element analize predstavlja tudi način stopnjevanja komunikacijskega pritiska. Komunikacija temelji na posrednih opozorilih, nejasno nakazanih posledicah in ustvarjanju občutka negotovosti pri naslovniku. Takšen pristop je značilen za sodobne oblike spletnega nadlegovanja in digitalnih groženj, pri katerih storilci pogosto uporabljajo implicitne ali simbolne oblike komunikacijskega pritiska namesto neposrednih groženj. Takšne komunikacije pogosto temeljijo na psihološkem učinku negotovosti, strahu ali občutku nadzorovanosti.

Analiza primera dodatno potrjuje pomembnost komunikacijskega konteksta pri interpretaciji elektronskih komunikacij. Pomen posamezne izjave je močno odvisen od predhodnega odnosa med osebo, okoliščin komunikacije, pogostosti sporočila, stopnje konflikta ter psihološkega učinka komunikacije na naslovnika. Gibbons (2003) opozarja, da pomen komunikacije ni nikoli popolnoma ločen od okoliščin, v katerih nastaja, zato komunikacijskih izjav ni mogoče pravilno interpretirati brez širšega razumevanja družbenega in psihološkega konteksta komunikacije.

Pomembna značilnost obravnavane komunikacije je tudi njena implicitnost. Sporočila ne vsebujejo neposredne napovedi škodljivega ravnanja, vendar uporabljajo opozorilno retoriko, nejasno nakazane posledice ter psihološko sugestivne izraze. Takšne značilnosti so pogosto prisotne pri sodobnih oblikah spletnih groženj, kjer storilci namenoma uporabljajo dvoumne ali posredne izraze, s katerimi vključujejo možnost kazenskopravne odgovornosti, hkrati pa pri naslovniku ustvarjajo občutek strahu ali psihološkega pritiska.

Pri analizi takšnih komunikacij ima pomembno vlogo tudi pragmatična analiza jezika, ki se ne osredotoča zgolj na slovnični pomen posamezne besede, temveč predvsem na dejanski

komunikacijski namen posameznika in učinek komunikacije na naslovnika. Pragmatična analiza omogoča širše razumevanje komunikacijskih pomenov ter opozarja, da je dejanski pomen posamezne izjave pogosto odvisen od okoliščin komunikacije in ne zgolj od njenega dobesednega pomena.

Primer dodatno potrjuje pomembne metodološke omejitve forenzične lingvistike. Interpretacija implicitnih pomenov je vedno do določene mere povezana s subjektivno presojo posameznika, zaradi česar komunikacijske analize ni mogoče razumeti kot popolnoma objektivnega dokaznega sredstva. Različni posamezniki lahko isto komunikacijo razumejo različno, kar predstavlja pomembno metodološko težavo pri interpretaciji spornih komunikacijskih ravnanj v sodobnem kazenskopravnem postopku.

Grant (2013) opozarja, da je treba rezultate komunikacijske analize vedno interpretirati previdno ter jih povezovati z drugimi dokaznimi elementi konkretnega primera. Posamezna komunikacija sama po sebi pogosto ne omogoča dokončne presoje komunikacijskega namena ali identitete posameznika, temveč predstavlja predvsem podporni element širšega dokaznega postopka. Prav zaradi tega morajo biti forenzičnolingvistične analize metodološko transparentne, strokovno preverljive ter podvržene kritični sodni presoji.

Analiza predstavljenega primera kaže, da forenzična lingvistika v sodobnem digitalnem okolju ne predstavlja zgolj tehnične analize jezika, temveč predvsem interdisciplinarno interpretacijo komunikacijskega ravnanja, ki zahteva povezovanje jezikoslovnega znanja, psihološkega razumevanja komunikacije, pravne presoje in poznavanje širšega družbenega konteksta sodobne elektronske komunikacije.

5 RAZPRAVA

5.1 *Metodološke omejitve forenzične lingvistike*

Analiza literature, sodne prakse, strokovnega intervjuja in rezultatov raziskave kaže, da pomen forenzične lingvistike v sodobnem kazenskopravnem okolju narašča predvsem zaradi digitalizacije družbe ter vse večje uporabe elektronskih oblik komunikacije. Komunikacija danes predstavlja pomemben element številnih kaznivih dejanj, konfliktnih odnosov in digitalnih interakcij, zato analiza jezika pridobiva vse večji pomen pri kriminalističnem preiskovanju ter presoji komunikacijskih dokazov v kazenskem postopku.

Pomembna prednost forenzične lingvistike je njena interdisciplinarna narava. Področje povezuje jezikoslovje, kazensko pravo, kriminalistiko, psihologijo komunikacije, digitalno forenziko in sodobne metode analiziranja podatkov. Takšen pristop omogoča širše razumevanje komunikacijskih vzorcev, psiholoških značilnosti komunikacije, odnosov med sogovorniki ter širšega družbenega in komunikacijskega konteksta. Prav zaradi tega lahko forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno metodo pri analizi spletnih groženj, anonimnih komunikacij, digitalnega nadlegovanja in drugih oblik sodobnih komunikacijskih ravni.

Kljub temu rezultati raziskave potrjujejo, da forenzičnolingvističnih analiz ni mogoče obravnavati kot popolnoma objektivne ali absolutno zanesljive metode dokazovanja. Osrednji problem predstavlja interpretativna narava jezika, saj pomen komunikacije nikoli ni popolnoma ločen od družbenega, psihološkega in komunikacijskega konteksta, v katerem nastaja (Gibbons, 2003). Posledično tudi jezikovne analize ne morejo zagotoviti popolne objektivnosti ali absolutne gotovosti rezultatov.

Raziskava potrjuje, da je pomen posamezne komunikacije pogosto odvisen od različnih okoliščin, kot so odnos med sogovorniki, predhodna komunikacija, stopnja konflikta, psihološko stanje posameznika ter širši družbeni in komunikacijski kontekst. Posamezna izjava lahko v različnih okoliščinah pridobi drugačen pomen, kar odpira pomembna vprašanja glede zanesljivosti in dokazne vrednosti komunikacijskih analiz v sodobnem kazenskem postopku. Prav zaradi tega sodobna forenzična lingvistika temelji predvsem na celostni interpretaciji komunikacije in ne zgolj na izoliranem analiziranju posameznih besed ali stavčnih struktur.

Posebej izrazita metodološka težava je subjektivnost interpretacije implicitnih pomenov. Elektronske komunikacije pogosto vsebujejo posredne, simbolne ali implicitne pomene, pri katerih je interpretacija močno odvisna od komunikacijskega konteksta ter odnosa med sogovorniki. Posebej zahtevna je interpretacija ironije, sarkazma, manipulativnih elementov, psiholoških pritiskov ter prikritih oblik zastraševanja, saj elektronska komunikacija pogosto ne vsebuje neverbalnih elementov komunikacije, ki bi lahko bistveno vplivali na pravilno razumevanje pomenov posameznih izjav.

Digitalno okolje dodatno otežuje interpretacijo komunikacije. Elektronske komunikacije so tako pogosto kratke, fragmentirane in neformalne, hkrati pa brez širšega neverbalnega konteksta. Pri digitalni komunikaciji pogosto manjkajo ton govora, mimika, telesna govorica in širše psihološko ozadje komunikacije, zaradi česar je razumevanje dejanskega komunikacijskega namena dodatno oteženo. Takšne značilnosti povzročajo napačne interpretacije komunikacijske možnosti ravnanja posameznika.

Pomembno metodološko omejitev predstavlja tudi kratkost sodobnih digitalnih komunikacij. Elektronska sporočila, komunikacija prek družbenih omrežij ali aplikacije za neposredno sporočanje pogosto vsebujejo zelo malo jezikovnega gradiva, zaradi česar je količina razpoložljivih podatkov pogosto premajhna za zanesljivo stilometrično analizo. Krajše komunikacije vsebujejo manj individualnih slogovnih značilnosti, kar zmanjšuje zanesljivost primerjalne analize in možnost napačnega sklepanja pri ugotavljanju avtorstva spornih komunikacij.

Raziskava dodatno potrjuje pomembne omejitve stilometričnih metod pri ugotavljanju avtorstva komunikacije. Grant (2013) opozarja, da stilometrične metode praviloma uporabljajo predvsem verjetno primerjavo komunikacijskih vzorcev in ne absolutne identifikacije posameznika. V sodobnem digitalnem okolju posamezniki pogosto prilagajajo način komunikacije, uporabljajo različne digitalne identitete ali zavestno spreminjajo slog pisanja, kar dodatno zahteva analizo zanesljivosti. Na komunikacijski slog lahko vplivajo tudi psihološko stanje posameznika, stopnja konflikta, komunikacijsko okolje ali uporaba različnih digitalnih platform.

Pomembna ugotovitev raziskave je tudi nevarnost pretirane interpretacije rezultatov forenzičnolingvističnih analiz. Ker področje vedno nima popolnoma enotnih metodoloških standardov, obstaja nevarnost, da bi bile določene podobnosti med komunikacijami interpretirane preširoko ali brez zadostne statistične in metodološke podlage. Takšna

nevarnost je posebej problematična v sodnih postopkih, kjer imajo lahko napačne interpretacije pomembne posledice za človekove pravice posameznikov ter pravico do poštenega postopka.

Posebno vprašanje predstavlja tudi vpliv umetne inteligence na sodobne metode analize komunikacijskih podatkov. Avtomatizirani sistemi danes omogočajo hitro obdelavo velikih količin podatkov, statistično primerjanje komunikacijskih vzorcev ter prepoznavanje določenih jezikovnih značilnosti. Takšne metode lahko predstavljajo pomembno podporno orodje za analizo elektronske komunikacije, predvsem pri obdelavi večjih količin digitalnih podatkov.

Kljub temu raziskava potrjuje, da avtomatizirani sistemi pogosto ne razumejo širšega komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov, ironije, sarkazma ali psiholoških odnosov med sogovorniki. Posledično lahko ustvarijo vtis večje objektivnosti, čeprav temeljijo predvsem na statističnih modelih in omejenih analitičnih okvirih. Pretirano zaupanje v avtomatizirane metode lahko zmanjša kritično presojo rezultatov analize ter poveča nevarnost napačne interpretacije komunikacijskih podatkov.

Kritična analiza zato potrjuje, da umetna inteligenca ne more nadomestiti strokovne presoje človeka. Sodobni sistemi umetne inteligence lahko predstavljajo pomembno podporno orodje za analizo komunikacijskih podatkov, vendar njihova uporaba zahteva natančno interpretacijo rezultatov, strokovni nadzor ter jasno razumevanje metodoloških omejitev avtomatiziranih analiz.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi razmerje med tehnološkim razvojem in zasebnostjo posameznika. Razvoj digitalnih analiz omogoča podrobnejše spremljanje komunikacijskih vzorcev, analizo vedenjskih značilnosti posameznikov ter povezovanje različnih komunikacijskih podatkov. Takšne možnosti lahko povzročijo tveganja glede nadzora, profiliranja posameznikov in nesorazmernih posegov v komunikacijsko zasebnost. Prav zaradi tega mora biti uporaba forenzičnolingvističnih metod vedno povezana z načeli zakonitosti, sorazmernosti in varstva človekovih pravic.

Raziskava dodatno potrjuje, da forenzična lingvistika kljub pomembnim uporabnim vrednostim ne more predstavljati samostojne in popolnoma zanesljive metode kazenskega dokazovanja. Njena največja vrednost je predvsem v povezovanju različnih komunikacijskih podatkov, interpretaciji komunikacijskega konteksta ter podpori širšemu dokaznemu postopku. Forenzičnolingvistične analize morajo biti zato vedno povezane z drugimi

dokaznimi elementi, podvržene kritični sodni presoji ter metodološko transparentno predstavljene.

Raziskava tako potrjuje, da forenzična lingvistika predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, vendar njena uporaba zahteva previdnost, kritično metodološko presojo ter jasno razumevanje omejitev interpretacije jezika in komunikacije v sodobnem digitalnem okolju.

Tabela 5-a: Ključne metodološke omejitve forenzične lingvistike

Metodološka omejitev	**Vpliv na analizo**
Interpretativna narava jezika	Omejena objektivnost interpretacije komunikacije
Pomanjkanje komunikacijskega konteksta	Večja možnost napačnega razumevanja pomena
Kratkost digitalnih komunikacij	Manj zanesljiva stilometrična analiza
Subjektivnost interpretacije implicitnih pomenov	Povečana nevarnost pretiranega sklepanja
Omejitve umetne inteligence	Nezmožnost popolnega razumevanja psihološkega in družbenega konteksta
Spreminjanje komunikacijskega sloga	Težja identifikacija avtorstva
Pravne in etične omejitve	Omejitve pri zbiranju in uporabi komunikacijskih podatkov

Vir: Lasten prikaz na podlagi Gibbons (2003), Grant (2013), Coulthard et al. (2017).

5.2 *Pravne in etične dileme uporabe umetne inteligence*

Razvoj umetne inteligence pomembno vpliva na sodobne metode analize komunikacijskih podatkov ter postopoma spreminja način digitalnega preiskovanja, vrednotenja elektronskih dokazov in interpretacije komunikacijskih ravnanj v kazenskem postopku. Avtomatizirani sistemi danes omogočajo hitro obdelavo velikih količin elektronskih komunikacij, statistično merjenje komunikacijskih vzorcev ter prepoznavanje določenih jezikovnih in komunikacijskih značilnosti posameznika. Posebej pomembna je sposobnost prepoznavanja komunikacijskih vzorcev, analiziranja pogostosti določenih izrazov ter avtomatiziranega

primerjanja besedila, kar preiskovalnim organom omogoča hitrejšo obdelavo podatkov in učinkovito odkrivanje potencialno spornih komunikacij.

Takšne metode v sodobni digitalni forenziki pridobivajo vse pomembnejšo vlogo pri analizi elektronskih dokazov, saj uporabljajo hitrejši pregled večjih količin komunikacijskih podatkov, povezovanje različnih digitalnih sledi ter prepoznavanje določenih komunikacijskih značilnosti, ki bi jih bilo pri klasični ročni analizi bistveno težje prepoznati. Razvoj umetne inteligence tako pomembno vpliva na sodobne metode kriminalističnega preiskovanja, hkrati pa postopoma spreminja tudi razumevanje dokazovanja v digitalnem okolju.

Podroben pregled etičnih in pravnih dilem uporabe umetne inteligence pri analizi komunikacijskih podatkov je prikazan v Prilogi E.

Kljub pomembnemu tehnološkemu razvoju rezultati raziskav kažejo, da uporaba umetne inteligence odpira številna pravna, metodološka in etična vprašanja. Avtomatizirani sistemi pogosto ne razumejo popolnoma komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov, simbolnih izrazov, ironije, sarkazma ali psiholoških komunikacijskih značilnosti. Elektronska komunikacija namreč ni zgolj skupek besed ali statističnih vzorcev, temveč kompleksen družbeni in psihološki pojav, katerega pomen je pogosto odvisen od širšega komunikacijskega konteksta, odnosa med sogovorniki ter okoliščin konkretnega primera.

Grant (2013) opozarja, da statistične metode analize komunikacijskih podatkov ne morejo v celoti nadomestiti kritične strokovne interpretacije rezultatov, saj komunikacije ni mogoče razumeti zgolj kot matematični ali jezikovni vzorec. Novejše raziskave opozarjajo, da umetna inteligenca in veliki jezikovni modeli omogočajo hitrejšo obdelavo ter analizo besedilnih vzorcev, vendar kljub napredku še vedno ne morejo zanesljivo nadomestiti človeške interpretacije komunikacijskega konteksta, pragmatičnih pomenov in individualnih jezikovnih značilnosti posameznika. Posebej pri forenzični lingvistiki ostaja ključnega pomena kritična strokovna presoja, saj lahko avtomatizirani sistemi napačno interpretirajo pomen, namen ali avtorstvo komunikacije (Mikros, 2025). Raziskava potrjuje, da sistemi umetne inteligence pogosto temeljijo predvsem na statističnih modelih in podatkovnih korelacijah, zaradi česar lahko spregledajo pomembne psihološke, družbene ali simbolne elemente komunikacije. Posledično obstaja nevarnost pretiranega poenostavljanja komunikacijskih odnosov in zmanjšanja kompleksnosti človeške komunikacije na ravni statističnih verjetnosti.

Pomemben problem predstavlja tudi netransparentnost algoritmov umetne inteligence. Posamezniki pogosto ne poznajo načina delovanja avtomatiziranih sistemov, kriterijev analize

podatkov ali metodologije, na podlagi katere sistemi oblikujejo rezultate analize. Takšna netransparentnost omejuje kritično presojo rezultatov ter preverjanje metodološke zanesljivosti uporabljenih sistemov. Posledično se pojavijo pomembna vprašanja glede pravice do poštenega postopka, možnosti učinkovitega preverjanja dokazov in zakonitosti uporabe avtomatiziranih analiz v kazenskih postopkih.

Raziskava dodatno opozarja na nevarnost pretiranega zaupanja v tehnološke sisteme. Avtomatizirani sistemi lahko ustvarijo visoko objektivnost, znanstveno natančnost in tehnološke nevtralnosti, čeprav dejansko temeljijo predvsem na statističnih modelih, omejenih bazah podatkov in metodoloških predpostavkah. Takšni sistemi zato ne predstavljajo popolnoma objektivnega ali nevtralnega načina analiziranja komunikacijskih podatkov, saj so vedno odvisni od kakovosti uporabljenih podatkov, načinov programiranja algoritmov in metodoloških omejitev posameznega sistema.

Posebej problematično je dejstvo, da lahko tehnološka kompleksnost sistemov umetne inteligence ustvari večjo dokazno vrednost, ki jo takšne analize dejansko imajo. Obstaja nevarnost, da bi pravosodni organi rezultate avtomatiziranih analiz razumeli kot dokončne ali objektivne dokaze, čeprav ti pogosto predstavljajo predvsem verjetnostne ocene komunikacijskih vzorcev. Takšna nevarnost je posebej izražena v sodnih postopkih, kjer so lahko napačne interpretacije ali pretirano zaupanje v tehnološke sisteme pomembne posledice za človekove pravice posameznika v pravici do poštenega postopka.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi odgovornost za napačno interpretacijo komunikacijskih podatkov. Če avtomatiziran sistem napačno interpretira komunikacijo, napačno oceni pomen določene izjave ali napačno poveže posameznike z določenimi komunikacijskimi vzorci, se pojavi vprašanje, kdo je odgovoren za takšno napako. Takšna vprašanja so posebej pomembna v kazenskih postopkih, kjer lahko napačna interpretacija komunikacije vpliva na presojo kazenske odgovornosti posameznika ali omejevanje njegovih pravic.

Raziskava opozarja tudi na nevarnost algoritmične pristranskosti. Avtomatizirani sistemi umetne inteligence so namreč odvisni od podatkovnih baz, na katerih temeljijo njihove analize. Če so tako uporabljeni podatki nepopolni, pristranski ali metodološko problematični, lahko sistem ustvari napačne ali diskriminatorne rezultate. Posledično obstaja nevarnost, da bi avtomatizirane analize pri določenih skupinah posameznikov pogosteje ustvarjale napačne povezave, neutemeljene sume ali nepravilne interpretacije komunikacijskih ravni.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi razmerje med tehnološkim razvojem in zasebnostjo posameznika. Razvoj umetne inteligence omogoča analizo velike količine komunikacijskih podatkov, spremljanje komunikacijskih navadnih posameznikov ter povezovanje različnih digitalnih sledi v obsežnem podatkovnem profilu. Takšne možnosti lahko povzročijo tveganja glede množičnega nadzora, profiliranja posameznikov in nesorazmernih posegov v komunikacijsko zasebnost. Prav zaradi tega mora biti uporaba avtomatiziranih metod jasno zakonsko omejena, sorazmerna, strokovno nadzorovana in podvržena učinkovitemu sodnemu nadzoru.

Raziskava potrjuje tudi, da razvoj umetne inteligence odpira širša etična vprašanja glede prihodnosti sodobnega dokazovanja in razumevanja človekove komunikacije. Pretirana avtomatizacija analiziranja komunikacijskih podatkov bi lahko postopoma zmanjšala pomen kritične strokovne presoje človeka ter povečala nevarnost formalističnega razumevanja komunikacije kot zgolj statističnega podatkovnega vzorca. Takšen pristop bi lahko zmanjšal prizadetost za psihološke, družbene in človeške razsežnosti komunikacije, ki so pri interpretaciji spornih komunikacij pogosto odločilnega pomena.

Kritična analiza zato potrjuje, da lahko umetna inteligenca predstavlja pomembno podporno orodje pri analizi komunikacijskih podatkov, vendar ne more nadomestiti strokovne presoje človeka, interdisciplinarne interpretacije komunikacije in kritične pravne presoje dokazov. Uporaba avtomatiziranih metod mora zato ostati metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi ter podvržena kritični sodni presoji.

Raziskava tako potrjuje, da razvoj umetne inteligence prinaša pomembne možnosti za učinkovito analizo komunikacijskih podatkov, hkrati pa odpira številna pravna, etična in metodološka vprašanja, ki bodo v prihodnosti predstavljala enega ključnih izzivov na področjih sodobnega kazenskega prava, digitalne forenzike in forenzične lingvistike.

5.3 *Primerjalna analiza s prakso v tujini (Velika Britanija)*

V primerjavi s Slovenijo je področje forenzične lingvistike v Veliki Britaniji bistveno bolj razvito, metodološko standardizirano in institucionalno vključeno v kazenskopravni sistem. Velika Britanija velja za eno vodilnih držav na področju razvoja forenzične lingvistike, predvsem zaradi zgodnjega razvoja akademskih raziskav, širše uporabe jezikovnih izvedenskih mnenj ter izrazitejšega povezovanja med pravom, kriminalistiko, jezikoslovjem

in digitalno forenziko. Razvoj področja v britanskem prostoru je pomembno vplival tudi na mednarodno uveljavitev forenzične lingvistike kot interdisciplinarne raziskovalne in podporne dokazne metode.

Pomembno vlogo pri razvoju imajo univerzitetni raziskovalni centri, specializirani izvedenci ter interdisciplinarno sodelovanje strokovnjakov različnih področij. V Veliki Britaniji je forenzična lingvistika tesno povezana z raziskovalnim delom univerze, pravosodnih institucij in izvedenskih praks, zaradi česar se je postopoma razvil tudi bolj standardiziran metodološki pristop k analizi komunikacijskih podatkov.

Britanska praksa ugotavlja, da se forenzična lingvistika uporablja na različnih področjih kazenskopravnega in preiskovalnega dela. Posebej pomembna je pri analizi spornih izjav, interpretaciji policijskih zaslišanj, preiskovanju spletnih groženj, analizi manipulativnih komunikacij, preverjanju verodostojnosti izjav ter ugotavljanju avtorstva anonimnih komunikacij. V sodobnem digitalnem okolju ima vse večjo vlogo tudi pri analizi komunikacij prek družbenih omrežij, elektronske pošte, spletnih forumov in aplikacij za neposredno sporočanje.

Pomemben vpliv na razvojna področja so imeli predvsem raziskovalci John Gibbons, Malcolm Coulthard in Tim Grant, ki sodijo med najpomembnejše avtorje sodobne forenzične lingvistike. Gibbons (2003) poudarja, da je pravni sistem izrazito povezan z jezikom, saj kazenski postopki v veliki meri temeljijo na interpretaciji komunikacije, izjav in pomenov. Po njegovem mnenju jo je mogoče razumeti kot institucionalizirano obliko komunikacije, ker pravni postopki temeljijo predvsem na interpretaciji pomenov, komunikacijskih odnosov in jezikovnih struktur.

Coulthard, Johnson in Wright (2017) dodatno opozarjajo, da sodobna forenzična lingvistika ne vključuje zgolj analize jezika v ozkem smislu, temveč tudi razumevanje širšega komunikacijskega konteksta, psiholoških elementov komunikacije ter družbenih okoliščin, v katerih komunikacija nastaja. Takšen pristop presega zgolj tehnično analizo besedila ter potrjuje izrazito interdisciplinarno naravo sodobne forenzične lingvistike.

V Veliki Britaniji so forenzičnolingvistične analize bistveno pogosteje vključene v kriminalistične preiskave, izvedena mnenja in sodne postopke. Posebej pomembna je uporaba stilometrične metode pri primerjanju komunikacijskih slogov, preverjanju podobnosti besedil ter analizi anonimnih komunikacij in digitalnih profilov. Britanska praksa kaže tudi večjo

pripravljenost vključevanja jezikoslovnih strokovnjakov v sodne postopke kot podpornih izvedencev pri interpretaciji spornih komunikacijskih dokazov.

Pomembna prednost britanske prakse je predvsem višja stopnja metodološke razvitosti področja. Raziskovalci in izvedenci imajo na voljo širšo strokovno literaturo, več raziskovalnih projektov, razvitejše raziskovalne metode in obsežnejšo sodno prakso. Posledično je tudi razumevanje pomena komunikacijske analize v kazenskopravnem postopku praviloma bolj razvito kot v državah, kjer je področje forenzične lingvistike še razmeroma novo ali manj institucionalno vključeno.

Kljub višji stopnji razvoja pa tudi britanska praksa odpira pomembna metodološka vprašanja. Raziskovalci opozarjajo, da je jezik vedno vsaj deloma interpretativen, zaradi česar tudi najbolj razvite metode ne uporabljajo popolne objektivnosti ali absolutne gotovosti rezultatov. Tudi v državah z dolgo tradicijo uporabe forenzične lingvistike ostaja vprašanje interpretacije komunikacijskih podatkov, povezanih z metodološko previdnostjo, kritično presojo rezultatov in nevarnostjo pretiranega sklepanja.

Grant (2013) opozarja, da stilometrične metode praviloma uporabljajo predvsem verjetno primerjavo komunikacijskih vzorcev in ne absolutne identifikacije posameznika. Posledično tudi britanska praksa forenzične lingvistike ne razume kot samostojnega ali dokončnega dokaznega sredstva, temveč predvsem kot podporno dokazno metodo, ki mora biti vedno povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični sodni presoji.

V Sloveniji je področje forenzične lingvistike bistveno manj razvito, metodološko manj standardizirano, institucionalno manj vključeno v sodobne kazenskopravne postopke. Uporaba jezikovnih analiz v kazenskih postopkih ostaja razmeroma redka, raziskovalno področje pa je še vedno omejeno predvsem na posamezne strokovne prispevke, manjše raziskovalne projekte in omejeno sodno prakso. Raziskava kaže, da v Sloveniji trenutno primanjkuje predvsem institucionalnih podpor na področju specializiranih strokovnjakov, raziskovalnih projektov ter širše metodološke standardizacije analize komunikacijskih podatkov.

Kljub temu razvoj digitalnega okolja tudi v Sloveniji zahteva analizo elektronskih komunikacij, interpretacijo spletnih groženj, analizo anonimnih sporočil in primerjalne komunikacijske analize. Vse več kaznivih dejanj vključuje elektronsko komunikacijo, zaradi česar postaja analiza jezika vse pomembnejši del sodobnega dokazovanja tudi v slovenskem

prostoru. Posledično se postopoma ohrani tudi potreba po strokovnem povezovanju med pravniki, kriminalisti, jezikoslovci in strokovnjaki digitalne forenzike.

Primerjalna analiza ugotavlja, da bi bilo za nadaljnja razvojna področja v Sloveniji pomembno predvsem večje interdisciplinarno povezovanje med pravniki, kriminalisti, jezikoslovci in strokovnjaki digitalne forenzike, razvoj strokovnih smernic ter vključevanje strokovnjakov v sodne postopke. Pomemben korak bi predstavljal tudi razvoj jasnejših metodoloških standardov za uporabo jezikovne analize v kazenskopravnem postopku, saj bi povečali strokovno zanesljivost analize ter zmanjšali tveganje pretirane subjektivne interpretacije komunikacijskih podatkov.

Pomembna ugotovitev primerjalne analize je tudi dejstvo, da se tako v Sloveniji kot v tujini pojavljajo podobne pravne in etične dileme glede zasebnosti komunikacij, dopustnosti dokazov, analize objektivnosti in nevarnosti napačne identifikacije posameznikov. Poseben izziv predstavlja uporaba umetne inteligence pri analizi komunikacijskih podatkov, saj avtomatizirani sistemi pogosto ne razumejo popolnoma širšega komunikacijskega konteksta, implicitnih pomenov ali psiholoških značilnosti komunikacije.

Primerjalna analiza tako potrjuje, da razvoj forenzične lingvistike ni odvisen zgolj od tehnološkega razvoja ali uporabe sodobnih digitalnih orodij, temveč predvsem od razvoja metodoloških standardov, interdisciplinarnega sodelovanja, doslednega upoštevanja ter presoje meja interpretacije jezika v sodobnem kazenskokritičnem postopku.

6 PREDLOGI IN PRIPOROČILA

Na podlagi izvedenih raziskav je mogoče ugotoviti, da bo pomen forenzične lingvistike v sodobnih kazenskopravnih postopkih zaradi nadaljnje digitalizacije družbe in naraščanja elektronske komunikacije v prihodnosti verjetno še naraščal. Elektronska komunikacija danes predstavlja pomemben vir dokaznih podatkov, pri čemer vprašanja interpretacije jezika, komunikacijskih namenov in širšega komunikacijskega konteksta postajajo vse pomembnejša v sodobnem kriminalističnem preiskovanju in kazenskopravnem dokazovanju.

Pomembno priporočilo predstavlja predvsem razvoj bolj sistematičnega interdisciplinarnega sodelovanja med kriminalisti, pravniki, jezikoslovci, strokovnjaki digitalne forenzike in strokovnjaki s področja informacijskih tehnologij. Sodobne oblike komunikacije vključujejo pogosto kombinacijo jezikovnih, psiholoških, tehničnih in družbenih elementov, zaradi česar njihova analiza zahteva povezovanje različnih strokovnih znanj ter razvoj metodološko usklajenih pristopov pri interpretaciji komunikacijskih dokazov.

Smiselno bi bilo tudi povečati vključevanje vsebine forenzične lingvistike v strokovno usposabljanje kriminalistov, preiskovalcev, tožilcev in drugih strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi elektronskih komunikacijskih dokazov. Boljše razumevanje komunikacijskih vzorcev, jezikovnih značilnosti in pomena komunikacijskega konteksta bi lahko prispevalo k zmanjšanju interpretacije spornih komunikacij ter zmanjšanju tveganja napačnih razlag posameznih izjav ali komunikacijskih ravni.

Raziskava je pokazala tudi potrebo po nadaljnjem razvoju strokovnih smernic in metodoloških standardov na področju forenzične lingvistike. Ker interpretacija jezika ne predstavlja popolnoma objektivnega procesa, je pomembno zagotoviti metodološko preglednost analize, jasno opredelitev uporabljenih analitičnih postopkov ter možnost strokovnega preverjanja rezultatov. Forenzičnolingvistične analize bi morale biti v kazenskopravni presoji vedno obravnavane predvsem kot dopolnilni dokazni element v povezavi z drugimi dokazi konkretnega primera.

Posebno pozornost bo v prihodnosti treba nameniti uporabi umetne inteligence in računalniško podprtih metod pri analizi komunikacijskih podatkov. Takšne metode lahko pomembno prispevajo k hitrejši obdelavi večjih količin podatkov, prepoznavanju jezikovnih vzorcev in podpori analitičnemu postopku, vendar ne morejo v celoti nadomestiti strokovne

presoje človeka. Razumevanje pomenov komunikacije pogosto zahteva širšo vsebinsko, psihološko in kontekstualno interpretacijo, ki presega zgolj statistično ali avtomatizirano analizo besedila. Pri uporabi umetne inteligence je zato pomembno zagotoviti ustrezen strokovni nadzor, kritično presojo rezultatov ter spoštovanje pravnih in etičnih omejitev.

Pomembno priporočilo predstavlja tudi nadaljnje raziskovanje področja forenzične lingvistike v slovenskem prostoru. Področje je v Sloveniji še razmeroma omejeno raziskano in vključeno v prakso, zato obstaja več možnosti za nadaljnji razvoj strokovne literature, raziskovalnih projektov, metodoloških pristopov ter širše institucionalne uporabe forenzičnolingvističnih analiz pri obravnavi sodobnih oblik digitalne komunikacije in elektronskih dokazov.

7 SKLEP

Na podlagi izvedene raziskave je mogoče ugotoviti, da forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno področje pri obravnavi sodobnih komunikacijskih dokazov v kazenskih postopkih. Razvoj digitalnih komunikacij je bistveno povečal količino elektronskih dokazov, zaradi česar postajajo jezikovne analize vse pomembnejše pri preiskovanju spletnih groženj, anonimnih sporočil, izsiljevanja, spletnih goljufij in drugih oblik spornih komunikacijskih ravnanj. Komunikacija pri številnih kaznivih dejanjih pogosto ne predstavlja zgolj spremljevalnega elementa, temveč osrednji del izvršitvenega ravnanja.

Raziskava je pokazala, da lahko analiza jezika, načina izražanja in komunikacijskih vzorcev pomembno prispeva k ugotavljanju avtorstva spornih besedil ter k razumevanju pomena posameznih komunikacij. Pri tem ima pomembno vlogo širši komunikacijski kontekst, saj pomen posamezne izjave pogosto ni odvisen zgolj od njene dobesedne vsebine, temveč tudi od odnosa med sogovorniki, načina izražanja, predhodne komunikacije in okoliščin konkretnega primera. Prav zaradi tega je pri presoji komunikacijskih dokazov nujna kombinacija jezikovne, kriminalistične in pravne analize.

Ugotovljeno je bilo tudi, da uporaba forenzične lingvistike v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi tujimi pravnimi sistemi ostaja razmeroma omejena. V državah z daljšo tradicijo razvoja forenzične lingvistike so jezikovne analize pogosteje vključene v kriminalistične preiskave in sodne postopke, medtem ko je v Sloveniji njihova uporaba še vedno omejena predvsem zaradi pomanjkanja strokovnjakov, omejene sodne prakse ter manjše institucionalne vključenosti teh metod v preiskovalne in sodne postopke. Kljub temu razvoj digitalnega okolja kaže, da se bo potreba po strokovni analizi komunikacijskih podatkov v prihodnosti povečevala.

Pomemben del raziskave je predstavljalo vprašanje uporabe umetne inteligence in računalniško podprtih metod pri analizi komunikacijskih podatkov. Ugotovljeno je bilo, da te metode omogočajo hitrejšo obdelavo večjih količin podatkov, prepoznavanje določenih jezikovnih vzorcev ter učinkovitejše razvrščanje komunikacijskih vsebin. Kljub tehnološkemu napredku pa računalniške analize ne morejo v celoti nadomestiti strokovne presoje človeka, saj razumevanje komunikacije pogosto zahteva upoštevanje psiholoških, družbenih, kulturnih in vsebinskih okoliščin posameznega primera. Zaradi tega je umetno inteligenco mogoče

razumeti predvsem kot podporno orodje pri analizi podatkov, ne pa kot samostojen in absolutno zanesljiv način dokazovanja.

Raziskava je pokazala tudi, da uporaba forenzične lingvistike odpira pomembna pravna in etična vprašanja. Med najpomembnejšimi so vprašanja zasebnosti, zakonitosti pridobivanja komunikacijskih podatkov, možnosti napačne interpretacije komunikacije ter nevarnosti pretiranega zanašanja na tehnološke metode analize. Prav zaradi tega je pri uporabi forenzičnolingvističnih metod nujno spoštovati načela zakonitosti, sorazmernosti, strokovnosti in preverljivosti dokazov.

Ugotovitve raziskave prav tako kažejo, da forenzična lingvistika ne predstavlja zgolj tehnične metode analize jezika, temveč pomembno dopolnjuje razumevanje komunikacije kot družbenega in psihološkega pojava. Pri sodobnih elektronskih komunikacijah pogosto ni mogoče pravilno razumeti pomena posamezne izjave brez poznavanja širšega konteksta, komunikacijskih okoliščin in medsebojnih odnosov udeležencev komunikacije. Prav zaradi tega lahko forenzičnolingvistične metode pomembno prispevajo k celovitejši presoji komunikacijskih dokazov ter zmanjšajo možnost napačnih interpretacij spornih sporočil.

Pomembna ugotovitev raziskave je tudi, da razvoj digitalnih tehnologij po eni strani povečuje možnosti analiziranja komunikacijskih podatkov, po drugi strani pa odpira nova vprašanja glede zanesljivosti in dopustnosti uporabe takšnih metod. Uporaba umetne inteligence, avtomatiziranih sistemov in naprednih analitičnih orodij bo v prihodnje verjetno postajala vse pomembnejši del kriminalističnih preiskav, vendar bo njihova dejanska uporabnost odvisna predvsem od strokovne interpretacije rezultatov. Tehnološki razvoj sam po sebi ne more nadomestiti človekove presoje, temveč lahko predstavlja predvsem podporo pri odkrivanju vzorcev, povezav in značilnosti komunikacije.

Posebna vrednost forenzične lingvistike je v njenem interdisciplinarnem značaju. Učinkovita uporaba teh metod zahteva sodelovanje strokovnjakov različnih področij, predvsem jezikoslovcev, kriminalistov, pravnikov in strokovnjakov za informacijsko tehnologijo. Le s povezovanjem različnih strokovnih znanj je mogoče zagotoviti ustrezno razumevanje komunikacijskih dokazov ter njihovo pravilno uporabo v preiskovalnih in sodnih postopkih.

Prihodnji razvoj digitalnih komunikacij, družbenih omrežij in umetne inteligence bo predvidoma še povečal pomen analize komunikacijskih podatkov. Zaradi tega bo tudi v Sloveniji potrebna nadaljnja krepitev strokovnega znanja, razvoj forenzične lingvistike kot raziskovalnega področja ter večja vključitev jezikovnih analiz v kriminalistične in sodne

postopke. Ob tem bo treba ohraniti visoko raven varstva človekovih pravic, zasebnosti in pravne varnosti posameznika.

Na podlagi izvedene raziskave je mogoče ugotoviti, da so bile postavljene hipoteze diplomskega dela potrjene.

H1: Forenzična lingvistika predstavlja pomembno podporno metodo pri identifikaciji avtorjev anonimnih groženj, goljufivih ali izsiljevalskih sporočil. Hipoteza je potrjena.

H2: Uporaba forenzične lingvistike v slovenskih kazenskih postopkih je v primerjavi z nekaterimi tujimi pravnimi sistemi še vedno omejena. Hipoteza je potrjena.

H3: Sodišča forenzičnolingvistične analize obravnavajo predvsem kot dopolnilna dokazna sredstva in ne kot samostojne ter absolutno zanesljive dokaze. Hipoteza je potrjena.

H4: Pri uporabi forenzične lingvistike se pojavljajo pomembna pravna in etična vprašanja, predvsem glede varstva zasebnosti, pridobivanja komunikacijskih podatkov in možnosti napačne interpretacije komunikacije. Hipoteza je potrjena.

H5: Računalniško podprte metode in umetna inteligenca lahko pomembno prispevajo k analizi komunikacijskih podatkov, vendar ne morejo v celoti nadomestiti strokovne presoje človeka. Hipoteza je potrjena.

Forenzična lingvistika predstavlja področje, katerega pomen bo z nadaljnjim razvojem digitalnih komunikacij in umetne inteligence še naraščal. Njena učinkovita uporaba bo tudi v prihodnje odvisna predvsem od ustrezne strokovne usposobljenosti, interdisciplinarnega sodelovanja ter zakonite in kritične uporabe jezikovnih analiz v kazenskih postopkih.

8 VIRI, LITERATURA

Coulthard, M., Johnson, A., & Wright, D. (2017). *An introduction to forensic linguistics: Language in evidence (2nd ed.).* Routledge.

Gibbons, J. (2003). *Forensic linguistics: An introduction to language in the justice system*. Blackwell Publishing.

Grant, T. (2013). TXT 4N6: *Method, consistency, and distinctiveness in the analysis of SMS text messages.* Journal of Law and Policy, 21(2), 467–494.

Korošec, D. (2019). *Kazensko procesno pravo Republike Slovenije*. GV Založba.

Republika Slovenija. (1994). *Zakon o kazenskem postopku (ZKP).* Uradni list Republike Slovenije, št. 63/94 s spremembami.

Republika Slovenija. (2011). *Zakon o detektivski dejavnosti (ZDD-1).* Uradni list Republike Slovenije, št. 17/11.

Republika Slovenija. (2016). *Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (GDPR)*. Uradni list Evropske unije.

Republika Slovenija. (2022). *Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2).* Uradni list Republike Slovenije, št. 163/22.

Svetina, I. (2004). *Kriminalistična taktika*. Fakulteta za varnostne vede.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2019). *Sodba I Ips 26475/2019*. Sodnapraksa.si.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2018). *Sodba I Ips 31885/2014*. Sodnapraksa.si.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2021). *Sodba I Ips 53384/2014*. Sodnapraksa.si.

Višje sodišče v Ljubljani. (2015). *Sodba II Kp 24631/2010*; Sodnapraksa.si.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. *Sodba I Ips 44415/2010*, Sodnapraksa.si.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2016). *Sodba I Ips 65803/2012*; Sodnapraksa.si.

Mikros, G. (2025). Large Language Models and Forensic Linguistics: *Navigating Opportunities and Threats in the Age of Generative AI.*

PRILOGE

Priloga 1: Polstrukturirani intervju z detektivom Silvom Petkom

Metodološki uvod

Intervju je bil izveden kot polstrukturirani raziskovalni intervju z namenom pridobitve praktičnega vpogleda v detektivsko dejavnost, zbiranje informacij, uporabo komunikacijskih dokazov, zakonodajne omejitve detektivske dejavnosti, pomen komunikacije pri preiskovanju in vpliv digitalnega okolja na sodobno preiskovanje.

Intervju je bil izveden 28. 4. 2026, med 10.00 in 11.45, v poslovnih prostorih detektiva v Hočah. Intervjuvanec je soglašal z uporabo intervjuja za raziskovalne namene diplomskega dela. Intervju je bil izveden v obliki polstrukturiranega osebnega pogovora z zvočnim zapisom. Namen intervjuja je bil povezati teoretične ugotovitve diplomskega dela, praktične izkušnje iz detektivske dejavnosti, vprašanja komunikacijskih dokazov in problematiko sodobnega digitalnega okolja.

Celoten zvočni zapis intervjuja hrani avtorica diplomskega dela.

1 Predstavitev intervjuvanca in poklicna pot

Vprašanje

Za začetek prosim, da se predstavite – kdo ste in kako dolgo se ukvarjate z detektivsko dejavnostjo?

Odgovor

Intervjuvanec pojasni, da je zaključil Pravno fakulteto ter da se z detektivsko dejavnostjo ukvarja od leta 2008. Navaja tudi, da je pred pridobitvijo lastne licence deloval skupaj s kolegom, ki je licenco že imel.

2 Vrste primerov in področja dela

Vprašanje

S kakšnimi primeri se pri svojem delu najpogosteje srečujete?

Odgovor

Intervjuvanec pojasni, da večino primerov izvajajo za pravne osebe. Najpogostejši primeri vključujejo disciplinske kršitve, notranje tatvine, zlorabe bolniških odsotnosti, alkohol ali droge na delovnem mestu in sodne vročitve.
Pri fizičnih osebah pa prevladujejo družinski in premoženjski spori, medsosedski konflikti ter primeri povzročanja škode.

3 Zakonitost dela in pooblastila

Vprašanje
Ali lahko ukrepate tudi interventno, če pride do nujne situacije?
Odgovor
Intervjuvanec poudarja, da je detektivska dejavnost strogo vezana na pooblastilno razmerje ter da brez pooblastila naročnika ne morejo izvajati dejavnosti. Navaja tudi, da je pooblastilo lahko formalni dokument, elektronsko sporočilo, sodni sklep in zahteva za vročitev.

4 Elektronske komunikacije in grožnje

Vprašanje
Kako pogosto obravnavate primere, povezane s sporočili, elektronsko pošto ali družbenimi omrežji?
Odgovor
Intervjuvanec pojasni, da detektivi nimajo pooblastil za vpogled v telefonske pogovore, prometne podatke in elektronsko komunikacijo.
To lahko izvaja policija na podlagi sodne odredbe. Če pa posameznik sam pokaže SMS-sporočilo, elektronsko pošto, drugo komunikacijo, lahko to služi kot izhodišče za nadaljnje delo.
Intervjuvanec omenja tudi primer izsiljevanja z grožnjo, pri katerem so sodelovali pri opazovanju kraja predaje denarja, zbiranju informacij in spremljanju okoliščin dogodka.

5 Pisna komunikacija in dokumentacija

Vprašanje
Kako pomembna je pisna komunikacija pri vašem delu?
Odgovor
Intervjuvanec poudarja, da brez pisnega pooblastila ni mogoče začeti dela ter da se vsak primer zaključi z uradnim poročilom za naročnika.

Pojasnjuje tudi, da je ustrezna dokumentacija pomembna zaradi zakonitosti postopkov, sledljivosti dela, dokazovanja ugotovitev in pravne zaščite naročnika in detektiva.

6 Metode dela in zbiranje informacij

Vprašanje

Kako zbirate informacije in dokaze?

Odgovor

Intervjuvanec pojasni, da delujejo strogo v okviru Zakona o detektivski dejavnosti. Navaja, da zakon omogoča zbiranje podatkov iz evidenc, zbiranje informacij od posameznikov, uporabo določenih tehničnih sredstev in opazovanje.

Poudarja tudi, da nikoli ne posegajo v zasebnost, ne izvajajo prisluškovanja, zbirajo le zakonito dostopne informacije.

Po njegovih besedah je pri delu posebej pomembno spoštovanje zakonodaje, varstvo osebnih podatkov, pravilno dokumentiranje ugotovitev in strokovna previdnost pri interpretaciji informacij.

7 Izkušnje, intuicija in psihologija

Vprašanje

Kako pomembni so intuicija, praksa in izkušnje?

Odgovor

Intervjuvanec poudarja, da se pravo delo začne šele na terenu, skozi praktične izkušnje in pri delu z ljudmi.

Pojasnjuje tudi, da detektivsko delo zahteva prilagodljivost, psihologijo, sposobnost komunikacije in hitro prilagajanje novim situacijam.

Po njegovem mnenju ima pomembno vlogo tudi sposobnost opazovanja vedenja posameznikov, komunikacijskih vzorcev, odzivov ljudi in sprememb v ravnanju oseb.

Poudarja, da praktične izkušnje pogosto omogočajo boljše razumevanje konfliktnih situacij, manipulativnega vedenja, načinov prikrivanja informacij in psiholoških pritiskov med komunikacijo.

Priloga 2: Primer stilometrične analize komunikacije

Namen priloge

Namen priloge je prikazati osnovni princip stilometrične analize, ki predstavlja eno izmed pomembnejših metod forenzične lingvistike. Stilometrija temelji na primerjanju slogovnih značilnosti besedil z namenom ugotavljanja podobnosti komunikacijskih vzorcev.

Priloga predstavlja ilustrativni primer primerjave dveh komunikacij in ne dejanske forenzične analize konkretnega kazenskega primera.

Primer komunikacij

Besedilo A

»Če ne boš naredil tako, kot sem rekel, bodo posledice.«

Besedilo B

»Rekel sem ti, da boš imel težave, če tega ne urediš.«

Možni elementi stilometrične analize

Pri primerjavi komunikacij bi bilo mogoče analizirati izbiro besed, strukturo stavkov, uporabo pogojnih oblik, način izražanja groženj, ponavljanje določenih izrazov, komunikacijski slog, uporabo ločil ter stopnjo neposrednosti komunikacije.

Pomemben element analize bi predstavljala tudi primerjava načina stopnjevanja komunikacijskega pritiska, psihološkega tona komunikacije, uporabe implicitnih groženj ter podobnosti komunikacijskih struktur.

Tabela P 1: Primer analitične primerjave

Element analize	Besedilo A	Besedilo B
Neposredna grožnja	Posredna	Posredna
Uporaba pogojevanja	Da	Da
Psihološki pritisk	Prisoten	Prisoten
Omenjanje posledic	Da	Da
Dolžina stavka	Kratek stavek	Kratek stavek
Način komunikacije	Opozarjanje	Opozarjanje
Komunikacijski ton	Grozeč	Grozeč

Interpretacija analize

Obe komunikaciji vsebujeta elemente psihološkega pritiska, implicitno grožnjo, opozorilo na negativne posledice in podoben komunikacijski ton.

Kljub določenim podobnostim takšna analiza sama po sebi ne omogoča absolutne identifikacije posameznika, dokončne ugotovitve avtorstva ter samostojnega dokazovanja identitete.

Grant (2013) opozarja, da stilometrične metode omogočajo predvsem verjetnostno primerjavo komunikacij, prepoznavanje slogovnih podobnosti, analizo komunikacijskih vzorcev, ne pa absolutne identifikacije posameznika.

Pomembna omejitev stilometrične analize je predvsem dejstvo, da se način izražanja lahko spreminja, posamezniki prilagajajo komunikacijski slog, digitalna komunikacija pogosto vsebuje premalo besedila za zanesljivo analizo, različni posamezniki pa lahko uporabljajo podobne izraze.

Prav zaradi tega stilometrična analiza praviloma predstavlja dopolnilno metodo, podporni dokaz ter verjetnostno oceno podobnosti komunikacij.

Metodološke omejitve

Pri stilometričnih analizah je pomembno upoštevati širši komunikacijski kontekst, okoliščine komunikacije, odnos med sogovorniki, namen komunikacije ter vpliv digitalnega okolja na način izražanja.

Raziskava kaže, da mora biti uporaba stilometričnih metod metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični presoji rezultatov.

Pretirano zaupanje v statistične ali avtomatizirane metode lahko povzroči napačne interpretacije, pretirano sklepanje ter zmanjša kritične presoje dokazov.

Prav zaradi tega stilometrična analiza ne sme predstavljati absolutnega dokaza identitete, samostojne podlage za obsodilne zaključke in nadomestila za celovito dokazno presojo primera.

Sklep priloge

Priloga prikazuje osnovni princip stilometrične primerjave komunikacij ter opozarja na pomembnost metodološko previdne interpretacije rezultatov. Namen stilometrične analize ni

absolutna identifikacija posameznika, temveč predvsem analiza podobnosti komunikacijskih vzorcev v širšem dokaznem kontekstu.

Stilometrična analiza lahko predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, vendar mora biti njena uporaba strokovno preverljiva, metodološko transparentna, povezana z drugimi dokazi ter podvržena kritični sodni presoji.

Priloga 3: Primer analize komunikacijskega konteksta

Namen priloge

Namen priloge je prikazati pomen komunikacijskega konteksta pri interpretaciji spornih izjav. Forenzična lingvistika namreč ne proučuje zgolj posameznih besed ali stavkov, ampak predvsem širši pomen komunikacije, odnose med sogovorniki, okoliščine komunikacije, psihološke elemente komunikacije in komunikacijski namen.

Priloga predstavlja ilustrativni primer analize implicitne grožnje in ne dejanskega kazenskega primera.

Primer komunikacije

Sporočilo

»Veš, kaj se zgodi ljudem, ki govorijo preveč.«

Jezikovna analiza komunikacije

Na prvi pogled sporočilo ne vsebuje neposredne grožnje, ne omenja nasilja, ne vsebuje izrecnega opisa posledic.

Kljub temu lahko glede na okoliščine predstavlja implicitno grožnjo, psihološki pritisk, obliko zastraševanja ter posredno opozorilo na posledice določenega ravnanja.

Pri analizi komunikacije je predvsem pomembno, kdo je pošiljatelj, komu je sporočilo namenjeno, kakšen je odnos med osebama, kakšna je bila predhodna komunikacija, v kakšnem konfliktu sta osebi, ali komunikacija vsebuje stopnjevanje pritiska.

Tabela P 2: Primer analize komunikacijskega konteksta

Element analize	**Ugotovitev**
Neposredna grožnja	Ni prisotna
Implicitna grožnja	Prisotna
Psihološki pritisk	Prisoten
Omenjanje posledic	Posredno
Komunikacijski ton	Opozarjajoč
Stopnja agresivnosti	Zmerna
Potencialni namen komunikacije	Zastraševanje

Interpretacija komunikacije

Komunikacija vsebuje elemente psihološkega pritiska, opozarjanja na posledice, implicitne grožnje in posrednega zastraševanja.

Pomen sporočila je zato močno odvisen od širšega komunikacijskega konteksta, odnosa med osebama, predhodne komunikacije in okoliščin konkretnega primera.

Pri presoji groženj pogosto ni odločilna zgolj neposredna vsebina izjav, temveč predvsem način komunikacije ter psihološki učinek komunikacije v širšem komunikacijskem kontekstu.

Podobno Gibbons (2003) poudarja, da pomen komunikacije ni odvisen zgolj od posameznih besed, ampak predvsem od okoliščin komunikacije, odnosa med sogovorniki, komunikacijskega namena ter širšega družbenega in psihološkega konteksta.

Metodološke omejitve interpretacije

Pri interpretaciji komunikacij je pomembno upoštevati, da posamezne izjave lahko vsebujejo več pomenov, različni posamezniki komunikacijo razumejo različno, komunikacija pogosto vključuje ironijo ali metaforične izraze, elektronska komunikacija pa pogosto ne vsebuje dovolj širšega konteksta.

Prav zaradi tega analiza komunikacije ne sme temeljiti zgolj na posameznem sporočilu, ne sme zanemariti širših okoliščin primera, ne omogoča absolutne gotovosti interpretacije.

Pomembna omejitev je tudi subjektivnost interpretacije. Različni strokovnjaki lahko določeno komunikacijo interpretirajo različno, predvsem kadar komunikacija vsebuje implicitne pomene, nima neposrednih grozilnih izrazov, vključuje čustvene odzive ter temelji na konfliktnih odnosih med osebami.

Prav zaradi tega mora biti interpretacija komunikacije metodološko obrazložena, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi in podvržena kritični sodni presoji.

Sklep priloge

Priloga prikazuje pomen komunikacijskega konteksta pri interpretaciji spornih izjav ter opozarja na kompleksnost analize implicitnih groženj v sodobnem digitalnem okolju.

Analiza komunikacije ne temelji zgolj na posameznih besedah, neposrednih pomenih, izoliranih sporočilih, temveč predvsem na širšem komunikacijskem kontekstu, psiholoških elementih komunikacije, odnosih med sogovorniki in okoliščinah konkretnega primera.

Prav zaradi tega mora biti uporaba forenzičnolingvističnih analiz metodološko previdna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokazi in podvržena kritični presoji rezultatov.

Priloga 4: Primer primerjalne analize digitalnih komunikacij

Namen priloge

Namen priloge je prikazati osnovni princip primerjalne analize digitalnih komunikacij, ki predstavlja pomemben del sodobne forenzične lingvistike.

Pri analizah digitalnih komunikacij se pogosto primerjajo slog pisanja, komunikacijske navade, način izražanja, uporaba značilnih izrazov, psihološki elementi komunikacije in stopnja agresivnosti komunikacije.

Takšne analize se uporabljajo predvsem pri anonimnih komunikacijah, spletnih grožnjah, izsiljevanjih, komunikaciji prek lažnih profilov ter primerjanju spornih sporočil.

Priloga predstavlja ilustrativni primer primerjave komunikacij in ne dejanskega kazenskega primera.

Primer komunikacij

Komunikacija 1

»Nisem ti še vsega povedal. Pazi, kaj govoriš.«

Komunikacija 2

»Bolje bo zate, da ostaneš tiho.«

Možni elementi primerjalne analize

Pri primerjavi komunikacij bi bilo mogoče analizirati način izražanja opozoril, stopnjo psihološkega pritiska, uporabo implicitnih groženj, izbiro besed, strukturo stavkov, komunikacijski ton, stopnjo neposrednosti komunikacije ter ponavljanje komunikacijskih vzorcev.

Pomemben del analize bi predstavljala tudi presoja podobnosti komunikacijskega sloga, načina stopnjevanja konflikta, psiholoških elementov komunikacije in komunikacijskega namena posameznih izjav.

Tabela P 3: Primer analitične primerjave

Element analize	**Komunikacija 1**	**Komunikacija 2**
Neposredna grožnja	Ne	Ne
Implicitna grožnja	Prisotna	Prisotna
Psihološki pritisk	Prisoten	Prisoten
Komunikacijski ton	Opozarjajoč	Opozarjajoč
Stopnja agresivnosti	Zmerna	Zmerna
Dolžina komunikacije	Kratek stavek	Kratek stavek
Potencialni namen	Zastraševanje	Utišanje sogovornika

Interpretacija komunikacij

Obe komunikaciji vsebujeta implicitno grožnjo, psihološki pritisk, opozorilo na možne posledice in elemente zastraševanja.

Komunikaciji uporabljata kratke stavčne strukture, neposredno nagovarjanje sogovornika, opozarjanje na vedenje naslovnika ter psihološki pritisk brez neposrednega opisa nasilja.

Takšne komunikacije so značilne predvsem za konfliktne odnose, spletne grožnje, manipulativno komunikacijo in psihološko zastraševanje.

Kljub določenim podobnostim takšna analiza sama po sebi ne omogoča dokončne identifikacije posameznika, absolutne ugotovitve avtorstva ter samostojnega dokazovanja identitete.

Grant (2013) opozarja, da primerjalne komunikacijske analize omogočajo predvsem ocenjevanje podobnosti komunikacij, analizo slogovnih vzorcev ter primerjavo komunikacijskih značilnosti, ne pa absolutne identifikacije posameznika.

Pomen komunikacijskega konteksta

Pri interpretaciji komunikacij je pomembno upoštevati širši komunikacijski kontekst, odnos med sogovorniki, predhodno komunikacijo, okoliščine konflikta ter psihološke značilnosti komunikacije.

Posamezna komunikacija lahko namreč brez širšega konteksta deluje manj resno, izgubi pravi pomen, ne omogoča pravilne interpretacije namena.

Gibbons (2003) poudarja, da pomen komunikacije ni odvisen zgolj od posameznih besed, ampak predvsem od komunikacijskega konteksta, odnosa med sogovorniki, okoliščin komunikacije in psihološkega učinka komunikacije.

Metodološke omejitve

Pri primerjalni analizi digitalnih komunikacij je pomembno upoštevati možnost prilagajanja komunikacijskega sloga, vpliv digitalnega okolja na način izražanja, uporabo spletnega slenga, kratkost komunikacij in pomanjkanje širšega konteksta.

Pomembna omejitev je tudi subjektivnost interpretacije. Različni strokovnjaki lahko isto komunikacijo interpretirajo različno, predvsem kadar komunikacija vsebuje implicitne pomene, ne vključuje neposrednih groženj in temelji na konfliktnih odnosih med osebami.

Prav zaradi tega mora biti analiza komunikacij metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi ter podvržena kritični presoji rezultatov.

Sklep priloge

Priloga prikazuje osnovni princip primerjalne analize digitalnih komunikacij ter opozarja na kompleksnost interpretacije implicitnih groženj in psihološkega pritiska v sodobnem digitalnem okolju.

Primerjalna analiza komunikacij lahko predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, vendar mora biti njena uporaba metodološko previdna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokazi ter podvržena kritični sodni presoji.

Priloga 5: Etične in pravne dileme uporabe umetne inteligence pri analizi komunikacij

Namen priloge

Namen priloge je predstaviti osnovne etične in pravne dileme uporabe umetne inteligence pri analizah komunikacijskih podatkov v sodobnem digitalnem okolju.

Sodobni sistemi umetne inteligence omogočajo avtomatizirano analizo besedil, statistično primerjanje komunikacij, prepoznavanje komunikacijskih vzorcev, profiliranje komunikacijskih navad in obdelavo velikih količin podatkov.

Takšne tehnologije postajajo vse pomembnejši del digitalne forenzike, kriminalističnega preiskovanja, analize elektronskih komunikacij in sodobnega kazenskega dokazovanja.

Priloga predstavlja pregled ključnih pravnih ter etičnih in metodoloških vprašanj uporabe umetne inteligence pri analizah komunikacij.

Možnosti uporabe umetne inteligence

Sodobni sistemi umetne inteligence omogočajo hitro obdelavo komunikacijskih podatkov, statistično analizo besedil, prepoznavanje slogovnih podobnosti, analizo komunikacijskih omrežij, avtomatizirano razvrščanje podatkov in odkrivanje ponavljajočih se komunikacijskih vzorcev.

Takšni sistemi se lahko uporabljajo predvsem pri analizi elektronske pošte, komunikaciji na družbenih omrežjih, spletnih grožnjah, anonimnih komunikacijah, preiskovanju spletnih goljufij in primerjanju komunikacijskih slogov.

Pomembna prednost umetne inteligence je predvsem hitrost obdelave podatkov, analiza velikih količin komunikacij, možnost prepoznavanja statističnih vzorcev in avtomatizacija določenih analitičnih postopkov.

Pravne dileme uporabe umetne inteligence

Uporaba umetne inteligence pri analizah komunikacij odpira pomembna vprašanja glede varstva osebnih podatkov, komunikacijske zasebnosti, zakonitosti zbiranja podatkov, pravice do poštenega postopka in transparentnosti algoritmov.

Sodobni sistemi pogosto analizirajo osebne komunikacije, zasebna sporočila, vedenjske vzorce in komunikacijske navade posameznikov.

Prav zaradi tega obstaja nevarnost nesorazmernih posegov v zasebnost, množičnega nadzora, avtomatiziranega profiliranja posameznikov in nepravilne uporabe osebnih podatkov.

Pomembno vprašanje predstavlja tudi tako imenovana algoritmična netransparentnost. Posameznik pogosto ne pozna delovanja sistema, ne razume logike analize, ne more preveriti metodologije algoritma, težko izpodbija rezultate avtomatizirane analize.

Takšno stanje lahko predstavlja tveganje za pravico do obrambe, načelo kontradiktornosti in pravico do poštenega postopka.

Korošec (2019) poudarja, da mora biti vsak poseg v človekove pravice zakonit, nujen, sorazmeren in ustrezno obrazložen.

To velja tudi za uporabo avtomatiziranih analiz komunikacijskih podatkov.

Etične dileme uporabe umetne inteligence

Pomembna etična dilema predstavlja predvsem vprašanje zaupanja v avtomatizirane sisteme.

Statistični rezultati pogosto ustvarjajo vtis objektivnosti, znanstvene natančnosti in nevtralnosti algoritmov.

Kljub temu raziskava kaže, da algoritmi niso popolnoma nevtralni, sistemi vsebujejo metodološke predpostavke, modeli temeljijo na izbiri podatkov, računalniški sistemi ne razumejo polnega komunikacijskega konteksta.

Pomembna omejitev umetne inteligence je predvsem dejstvo, da sistemi pogosto ne razumejo implicitnih pomenov, ironije, sarkazma, psiholoških elementov komunikacije in kulturnih značilnosti jezika.

Posledično obstaja nevarnost napačnih interpretacij, nepravilnih povezav med osebami, napačnih identifikacij in pretiranega zaupanja v avtomatizirane rezultate.

Pretirano zaupanje v avtomatizirane metode lahko zmanjša kritično presojo rezultatov, metodološko previdnost in pomen širšega komunikacijskega konteksta.

Pomen človekove strokovne presoje

Raziskava kaže, da umetna inteligenca lahko predstavlja pomembno podporno orodje pri analizi komunikacij, vendar ne more nadomestiti strokovne presoje, jezikoslovne interpretacije, kriminalistične analize in sodne presoje dokazov.

Analiza komunikacije pogosto zahteva razumevanje psiholoških odnosov, interpretacijo komunikacijskega konteksta, presojo implicitnih pomenov in razumevanje socialnih okoliščin komunikacije.

Takšnih elementov avtomatizirani sistemi pogosto ne morejo popolnoma razumeti.

Prav zaradi tega mora biti uporaba umetne inteligence metodološko nadzorovana, strokovno preverljiva, povezana s človeško presojo in podvržena kritični pravni kontroli.

Sklep priloge

Priloga prikazuje ključne pravne, etične in metodološke dileme uporabe umetne inteligence pri analizah komunikacijskih podatkov.

Umetna inteligenca lahko predstavlja pomembno podporno orodje sodobne digitalne forenzike, kriminalistike, forenzične lingvistike in kazenskega dokazovanja.

Kljub temu raziskava kaže, da avtomatizirane metode niso absolutno objektivne, ne omogočajo popolne gotovosti, ne razumejo celotnega komunikacijskega konteksta, ne morejo nadomestiti strokovne presoje človeka.

Prav zaradi tega mora biti uporaba umetne inteligence metodološko transparentna, strokovno preverljiva, pravno omejena, povezana z varstvom človekovih pravic in podvržena kritični sodni presoji.

Tabela P 4: UI

Značilnost	**Besedilo A**	**Besedilo B**
Povprečna dolžina stavka	8 besed	9 besed
Uporaba okrajšav	pogosta	pogosta
Ločila	veliko »…«	veliko »…«
Velike tiskane črke	DA	DA
Pogoste besede	»vedno«, »takoj«	»vedno«, »takoj«

Priloga 6: Model forenzičnolingvistične analize komunikacije

Namen priloge

Namen priloge je prikazati osnovni model forenzičnolingvistične analize komunikacije v sodobnem digitalnem okolju.

Priloga prikazuje osnovne faze analize, metodološki pristop, povezovanje različnih analitičnih elementov in pomen interdisciplinarne presoje komunikacije.

Model predstavlja ilustrativni prikaz analitičnega postopka in ne dejanske analize konkretnega kazenskega primera.

Primer analitičnega postopka

1. Zbiranje komunikacijskega gradiva

Prva faza vključuje zbiranje komunikacij, preverjanje avtentičnosti podatkov, dokumentiranje izvora komunikacije in časovno razvrščanje komunikacijskih dogodkov.

Pomembno je predvsem zakonito pridobivanje podatkov, ohranjanje integritete dokazov in sledljivost komunikacijskega gradiva.

2. Analiza komunikacijskega konteksta

Druga faza vključuje analizo odnosov med sogovorniki, preučevanje predhodne komunikacije, analizo konflikta med osebami in presojo psihološkega ozadja komunikacije.

Pomembno je predvsem razumevanje širšega komunikacijskega konteksta, interpretacija implicitnih pomenov in analiza komunikacijskega namena.

3. Stilometrična analiza

Tretja faza vključuje primerjanje slogovnih značilnosti, analizo izbire besed, primerjanje stavčnih struktur, analizo komunikacijskih navad in prepoznavanje ponavljajočih se vzorcev.

Pri tem se lahko analizira uporaba določenih izrazov, način stopnjevanja komunikacije, pogostost določenih jezikovnih oblik in uporaba ločil in okrajšav.

4. Psihološka in komunikacijska interpretacija

Četrta faza vključuje presojo psihološkega pritiska, analizo manipulativnih elementov, interpretacijo implicitnih groženj in analizo vedenjskih vzorcev komunikacije.

Pomembno je predvsem razumevanje psihološkega učinka komunikacije, analiza komunikacijskega tona in presoja stopnje agresivnosti komunikacije.

5. Kritična presoja rezultatov

Zadnja faza vključuje preverjanje metodoloških omejitev, primerjavo z drugimi dokazi, kritično presojo interpretacij in oceno zanesljivosti rezultatov.

Pomembno je predvsem preprečevanje pretiranega sklepanja, metodološka previdnost in povezovanje različnih dokaznih elementov.

Tabela P 5: Shematski prikaz analitičnega procesa

Faza analize	**Namen**
Zbiranje komunikacij	Pridobitev in dokumentiranje gradiva
Analiza konteksta	Razumevanje okoliščin komunikacije
Stilometrična analiza	Primerjava slogovnih značilnosti
Psihološka interpretacija	Analiza komunikacijskega vpliva
Kritična presoja	Preverjanje omejitev in zanesljivosti

Metodološke omejitve modela

Priloga predstavlja poenostavljen model analitičnega postopka. V praksi so forenzičnolingvistične analize pogosto bistveno bolj kompleksne ter vključujejo interdisciplinarno sodelovanje, digitalno forenziko, pravno presojo, kriminalistične metode in analizo elektronskih podatkov.

Pomembno je poudariti, da posamezna metoda sama po sebi ne omogoča absolutne identifikacije, rezultati analiz niso popolnoma objektivni, komunikacija vedno ostaja kontekstualna in interpretativna.

Prav zaradi tega mora biti uporaba forenzičnolingvističnih metod metodološko transparentna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokaznimi elementi, podvržena kritični sodni presoji.

Sklep priloge

Priloga prikazuje osnovni model forenzičnolingvistične analize komunikacije ter poudarja interdisciplinarno naravo sodobnega analiziranja komunikacijskih dokazov.

Forenzična lingvistika lahko predstavlja pomembno dopolnilno metodo sodobnega kazenskega dokazovanja, vendar mora biti njena uporaba metodološko previdna, strokovno preverljiva, povezana z drugimi dokazi in podvržena kritični pravni presoji.